

Dr. Ramaseter Róbert
I. Disztr. 2. Ilc. 8.
Budapest

X. évfolyam • 186. szám
1929 Augusztus 18 Vasárnap
* 5689 év Ab 12 *

Ara 5 lej

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Készülékek! Hangszórók!

NORA-RADIO
Detali eladás. — Kolozsvár
CONSTRUCTIO
Piata Unirii (Főtér)
Engross: **Jaques Paucker**
Temesvár, Str. I. C. Brațlanu 8.

Hága után Genf

Hágában még mindig nincsen döntés. Amikor a sorokat írjuk, Snowden és Briand párbaja még előszó nélkül folyik. Az angol munkáskormány, úgy látszik, teljes mértékben állja az ígéretét, hogy Franciaországot nem hagyja meg továbbra is a szeszélyes prinadonna szerepkörében s nem engedí meg neki, hogy Európa békéjét állandóan a maga külön hatalmi és gazdasági igényével zavarja. Ezért érhető, hogy a francia sajtó olyan kétségbeesetten veri fejre a harangot és a nagy békebonzó békebonzással vádolja meg Angliát, illeleg az angol munkáskormányt.

E pillanatban még nem lehet tudni, hogy az optimisták, vagy pedig a pesszimisták felfogása győze a hágai konferencián. Nem lehet tudni, hogy a Young-tervezet korai halott lesz-e, vagy serdülésnek induló csecsemő? Az ügyben leginkább érdekelt fél: Németország féltlenül kénytelen nézni a veszékedő felek párbaját, amely most már nem is eljeme, nem is mellette, hanem az általa adandó kártérítés összegeire megy ki. Németországnak a megegyezés most már csak egyetlen szempontból fontos: a rajnai területek kiürítésének szempontjából. A megegyezés elmaradása annak megtörténtét veszélyeztetné, miért is természetesen, hogy Németország e pillanatban semleges, bár a megegyezés vágyától eltelve nézi az érdekelt hatalmak veszékedését.

Akármit forduljon is a kocka, az ma már kétségtelen, hogy a rajnai területek kiürítésének kérdését nem lehet többé levenni a napirendről. Ma már a jobboldal, francia sajtó is megállapítja, hogy a rajnai területek kiürítésének karcsonyig meg kell történnie. Karácsonyra tehát remélni lehet, hogy Európa pacifikálása egy lépéssel, igaz, hogy rövid lépéssel, előbbre fog menni. A rajnai területek kiürítésével nemcsak egy erős pszichikai nyomás alól menekedik meg Németország, hanem gazdasági ereje is új forrásokhoz jut, amelyekből merítve, megkönnyítheti fizetési kötelezettségeinek terheit.

Demonstratív szempontból még a francia kiürítési szándékoknál is sokkal jelentősebb az angol kormány az az elhatározása, hogy megegyezés, vagy meg nem egyezés, francia kiürítés, vagy ki nem ürítés esetén, feltétlenül parancsot ad megszálló csapatainak a visszavonulásra. Ez az angol kormány részéről csaknem forradalmi jelentőségű elhatározás s annak a jele, hogy az angol munkáskormány a francia orientációt helyett a demokratikusabb irányzatú Németország felé készíti elő a szövetség és barátsági utat. Ez pedig olyan tény, mely Európa általános demokratizálódása felé meggyorsítja a lépésköz lendületét s hatása nem maradhat el a francia progresszív táborára sem.

Bármiként alakuljanak az események Hágában, akár az optimisták, akár a pesszimisták reménye teljesedik be: a konferencia sikere, vagy sikertelensége mindegyik jelent az ott tárgyaló ügyek végleges lezárását. Immár közel van szeptember s így közel van a Népszövetség szeptemberi ülészakának megnyitása is. Egészen bizonyos, hogy amennyiben Hágában nem jön létre

megegyezés, úgy a Young-tervezet ügye s a vele kapcsolatos fizetési kvóták kérdése is, a Népszövetség plénuma elé kerül. És a Népszövetség plénuma szeptemberben annál is inkább súlyosabb jelentőséget fog kapni, mert ezen az ülésen Macdonald is ott lesz és saját te-

kintélyével fogja képviselni az európai béke ügyét. Ez az ülészak lényegesen különbözni fog úgy hangban, mint tartalommal a junta ülésszak hangjától és tartalmától. A kisebbségi kérdés és a Young-tervezet most már nem Chamberlain és Briand szent szövetségének

jegyében fog tárgyalni, hanem nyíltan és kerteles nélkül. Hága tehát kudarcra vár, de szerencsére rövidesen itt lesz a genfi ülészak. És ezen az ülészakon el fog dőlni, hogy az adott körülmények között ki, illetőleg mi az erősebb: a háború, vagy a béke?

A Zeppelin már megtette a Friedrichshafen—tokiói ut felét

Jó időjárás kedvez a léghajónak

Berlin, aug. 17. Moszkvai jelentés szerint a Graf Zeppelin megtette a Friedrichshafen—Tokió közötti ut felét. A léghajó elérte Tomszokot és már 450 kilométerre van a szibériai várostól keletré. Azt hiszik, hogy a Graf Zeppelin át fogja repülni a Bajkál-tó északi részét.

Friedrichshafen, aug. 17. A Graf Zeppelinről érkezett szikratávirat azt közli, hogy a léghajó déli egy óraker átrepült a Permtől északra levő Poeska felett. Az időjárás tiszta. A Hamburg—Amerika vonal szikratáviró állomása is összeköttetésben volt a délután folyamán a Graf Zeppelinnel, amelyről négy óra-

kor a következő helyzetjelentést adták le: Északi szélesség 60, keleti hosszúság 64. Minden rendben. A léghajó a késő délutáni órákban átrepülte az Ural-hegységet és este kilenc óraker 600 kilométernyire északra volt a szibériai Omszktól. Az idő derült, az Ob és Jenisszei között erős széljárás van.

A hágai konferencia résztvevői az utolsó percekig várják a helyzet megmentését

A hatalmak öt oldalra terjedő új javaslatot nyújtottak át Snowdennek. Snowden még nem válaszolt

Páris, aug. 17. Hágai jelentés szerint Jaspár kijelentette, hogy az utolsó pillanat bizonyára meghozza azt a csekélyke valamit, ami a konferencia sorsát megmenti. Uganily értelemben nyilatkozott Adatci is, aki szintén azt hangoztatta, hogy az utolsó negyedóra mindent megmenthet. Általában mindenki az utolsó perc csodájában hisz.

Az esti órákban a túlzó pesszimizmus túlzó optimizmus váltotta fel.

Ugyilátszik, egyik sem megokolt.

A londoni Reuter távirati iroda a késő éjjeli órákban kiadta hágai tudósítójának jelentését, mely szerint Snowden kincstári kancellár ugyan rendületlenül ragaszkodik követeléseihöz, de mivel módot akar nyújtani a hatalmaknak új javaslatok tételére, hajlandó várni és nem elutasítani Hágából s ezért beleegyezett abba is, hogy a pénzügyi bizottság mai ülését elhalasszák.

Loucheur Snowdenre tolja a felelősséget

Hága, aug. 17. A belga miniszterelnök tegnap átadta Snowdennek a francia, belga, olasz és japán új javaslatokat egy öt oldalra terjedő emlékirat alakjában. Snowden kijelentette, hogy még az este, vagy pedig ma a reggel folyamán megadja az írásbeli választ az előterjesztésre. A választ tegnap estig a belga delegációnak nem adták át. A memorandumban foglalt javaslat részben eleget tesz Anglia pénzügyi követeléseinek és kilátásba helyezi, hogy a hatalmak átengedik a Dawes-tervezet folytatásos érvényben maradásából fennmaradó, mintegy 450 millió aranymárkás összeget, kikérik s ennek járadékát Angliának juttatják. A német annuitások feltétlen részéből fennmarad szintén mintegy 50-

58 millió aranymárka felesleg, amelyet az eredeti elgondolás szerint a kis államoknak szántak, szintén Angliának adják s a kis államokat majd más helyütt kárpótolják. A javaslat a természetben szolgáltatások tekintetében is honorálni igyekszik a lehetőségek korlátai között az angol kívánásokat.

Loucheur kijelentette, hogy a közvélemény erejével nyomást kell gyakorolni Angliára, mert a hatalmak új ajánlatával most már követeléseinek háromnegyed részét honorálták.

Ha Anglia ezt a javaslatot nem fogadja el, felelős lesz a konferencia meghiúsulásáért. Ha Snowden eredeti követeléseit a pénzügyi bizottságban szavazás alá bocsátánák, nem lenne elkerülhető Snowden leszállása. Így Angliának meg kell elégednie azzal, amit a hatalmak fel tudnak ajánlani. A Young-tervezet fizetési kulcsa Amerika beleegyezése nélkül nem módosítható s ennek elnyerése legalább is valószínűtlen. A hatalmak részéről a tegnapi ajánlat a maximum amit a felajánlhatnak s most Anglián a döntés

sora, amely egyúttal a konferencia további sorsát eldönti.

Briand és Stresemann a rajnai kiürítésről tárgyalnak

Hága, aug. 17. A lapok közlése szerint Briand és Stresemann tegnapi megbeszélései során nemcsak pénzügyi kérdésekről esett szó, hanem a rajnai kiürítés részletkérdéseit is megvitatták. Jól informált forrásból a lapok azt közlik, hogy Briand ígéretet tett Stresemannak, hogy a koblenzi második zónát november 15-ig kiürítik.

Párisban ezt a hírt fentartással fogadandónak mondják, mert francia álláspont szerint a kiürítés csak akkor veheti kezdetét, ha a Young-tervezet már életbe lépett.

Ma csak a jogászbizottság tart ülést. A pénzügyi bizottság ülését bizonytalan időre, a megszállásban közvetlenül résztvevő hatalmak és Németország külön értekezletét hétfőre halasztották el. A konferencia körében a hangulat bizakodóbb.

Snowden visszautasította a négy nagyhatalom közvetítő javaslatát

Hága, aug. 17. Lapzártakor érkezett jelentés szerint Snowden angol pénzügyminiszter a négy nagyhatalom által hozza eljuttatott közvetítő javaslatot a mai napon írásban átadott válaszában kerek elutasította. A londoni sajtó egyértelműen helyesli Snowden magatartását és annak a nézetének ad kifejezést, hogy az angol delegációnak ki kell tartani követelése mellett. A párisi Le Matin „Karakterrajz” cí-

men Snowdenről ír cikket és ebben a cikkében az angol pénzügyminisztert II. Vilmos excsászárral hasonlítja össze! A francia reakciók exponált lapja szerint Snowden a hágai konferencián ugyanazt a hangot ütötte meg, amit Vilmos császár a háború alatt és a háború előtt használt. A lap szerint azonban ennek a fenyegetésnek az lesz az eredménye, hogy Snowden, illetőleg Anglia egy szép napon izoláltan fogja magát találni.

matórium
Strada Regala
Telefon: 600.
szülészet, (kés-
és gyermek-
beteggyógyászat,
szület, fülészet, orr-
legyezősebb spe-
ciálatt. — KILÉRI
Kórházok. —
vezetett fűző-
Cukor-, vese- és
ékek diétás keze-
gyógyfűzők. Vilia-
göngy-gyógy-
és bakteriológiai
tegeknek GYÖGY-
Röntgen stb. vha-
s. Mérsékelt árak.
orvos:
einer Pál
io nyaralás.
tes levegő szőlő-
rendű hűvös
a. Csújtól 14 km.
ai, grót Teleky-
dován és Kovács
ere Cluj, Strada
kon
nagy
tár
nyvosztály
vár.
3500 lej
észletosztály
00 lejes rész-
sedékes. —
ban.
zlik:
tb.) azok
ik. Ezek az
g meg-
nyvet a
ertetésé-
miltetőleg
a kezdő-
tanulásg-
ve 510

Aldírták a Jewish Agency alkotmányát

Ünnepélyes külső keretek és a Hatikvah hangjai mellett írták alá a történelmi dokumentumot. A Jewish Agency történelmi üléséről szóló jegyzőkönyvet bevezetik a Keren Kajemeth aranykönyvébe

(Zürich, aug. 17. Az Uj Kelet tudósítójától). Az Uj Kelet rövidesen beszámolt a Jewish Agency költségvetési bizottságának üléséről. Ezen az ülésen tette meg Oscar Wassermann ismeretes javaslatát, amely úgy szól, hogy az előirányzott 750 ezer fontnyi költségvetést 5690. évre feltétlenül elő lehet teremteni, sőt bizonyára ennél nagyobb összeg is be fog folyni, ha a világ egész zsidósága át fogja érezni a Palesztina-újraépítés nagy fontosságát.

Fokozott bevételek és kiadások
Motzkin elnök megköszöni a referensnek nagy szolgálatait és kiemeli annak a nagy egyöntetűségnek a fontosságát, amellyel a javaslatot rövid uton elintézték. Fontos még az is, hogy a költségvetési bizottság lehetőleg tartja a költségvetés megnagyobbítását.

Fokozott bevételek és kiadások

Cyrus Adler egy interpellációra közli, hogy a Jewish Agency mai tanácsa 150 cionista és 104 nemcionista tagból áll. James Rosenberg a bizottság elé terjeszti mindazokat a javaslatokat, amelyek elvi problémákkal foglalkoznak. A többi javaslatot a közigazgatási bizottsághoz teszi át.

Az elvi határozati javaslatokban a Jewish Agency a Balfour-deklaráció tekintetében örömet fejezi ki afelől, hogy Anglia elkötelezte magát abban az irányban, hogy megkönnyítse a zsidó nemzeti otthonnak Palesztinában való felépítését. Örömenek ad továbbá kifejezést afelől, hogy a Balfour-deklarációt bekebeleztek a népszövetségi mandátumba, hogy ezt továbbá az Egyesült Államok törvényhozó testülete, a kongresszus jóváhagyta és a tény fölött hogy a cionisták és nemcionisták összefogtak a mandátumban biztosított Jewish Agency intézmény megalkotására. Örömmel kell konstatálni, hogy az egész Izrael egyesült a zsidó nemzeti otthon újraépítése köré. Az egész világ zsidóságához felhívást intéz, hogy csatlakozzon e szent ügyhöz.

A Jewish Agency tanácsa köszönetet fejez ki a Balfour-deklarációról és annak a reményének ad kifejezést, hogy a mandatárius hatalom a kibővített Jewish Agencyvel együtt fog működni a Balfour-deklarációban és a mandátumban kitűzött hatalmas célok érdekében. A tanács felszólítja a mandatárius hatalmat, hogy keressen módot és eszközöket a zsidó nemzeti otthon fejlődésére és gyarapodására, amellyel azonban biztosítottassanak Palesztina minden lakójának jogai és érdekei.

A tanács elfogadja a XVI. cionista kongresszus határozati javaslatait és útmutatja őket megfontolás és kezelés céljából a közigazgatási bizottságnak. Felhatalmazza továbbá az adminisztratív bizottságot és az exekutívét, hogy igyekezzenek mindent megtenni abban az irányban, hogy a zsidóság mindazon rétegei, amelyek még nem csatlakoztak az Agencyhez, szintén közreműködjenek.

A Szentfal ügye

A Szentfal ügyében a Jewish Agency tanácsa felhatalmazza a közigazgatási bizottságot és exekutívét, hogy hangsúlyozottan adja tudomására a mandatárius hatalomnak, miszerint az egész világ zsidóságának vallási érzéseinek legutóbbi jomkipuri események és a későbbiek súlyos sérelem esett. Követelni kell olyan rendszabályokat, amelyek az ilyen események ismétlését kizárják és amelyek e problémának végleges megoldásához vezetnek.

A Keren Hajesszód élethevőgőn fontos funkciói jussán az Agency főpénz-

Oscar Wassermann ezután újabb felvilágosításokkal szolgál. A Keren Hajesszód bevételeit jelentékenyen megnagyobbítani. A költségvetés a mezőgazdasági kolonizációra 204.500 fontnyi telt állított be, szemben a tavalyi 35.000 fonttal, ami feltétlenül jelentős emelése a költségvetés összegének, de még mindig nem elegendő ahhoz a kolonizációs programhoz, amelyet a bizottság kidolgozott. Minthogy a Jewish Agencynek nagy súlyt kell helyeznie arra, hogy ténylegesen ne adassék ki több, mint amennyi a bevétel és minthogy a költségvetésben fokozott kiadások vannak beállítva, ennek megfelelően fokozni kell a bevételeket is. A költségvetési bizottság munkálatait egyébként a megválasztandó adminisztratív bizottság fogja átvállalni.

ügyi szervként tekintendő. Minthogy a Keren Hajesszód jövedelmének fokozása mellőzhetetlen feltétele a mostani pozícióink megtartása és azok konszolidálása, valamint hogy új vállalkozásokat kezdhesünk, a Jewish Agency tanácsa ünnepélyes felhívást intéz minden zsidóhoz, hogy a Keren Hajesszódhoz való adakozást tekintse szent kötelességének. Elvárja mindazoktól, akik egyesülve vannak a Jewish Agencyben, hogy legelőbb erejüket fogják áldozni ennek az alapnak erősítésére és megnagyobbítására, hogy ilyen módon siker koronázhassa a nagy művet Erec Jisráelben.

A javaslatot egyhangúlag fogadták el. A gyűlés tagjai annál a rezolúciónál, amelyben az Agency lord Balfourt, a történelmi deklaráció megalkotóját üdvözli és amelyben a zsidó nép iránt való barátságáért el nem muló hálával adózik, — felállt és percekig tapsolt.

A francia zsidóság Palesztinaiért
Polgár, a francia nemcionisták nevében közli, hogy a francia zsidóság minden rétege hajlandó a palesztinai újépítésben résztvenni.

Ekkor az elnök javaslatot tett arra, hogy báró Edmund Rotschildot üdvözöljék és fejezzék ki legmélyebb köszönetüket mindazért, amit Erec Jisráel érdekében tett. A gyűlés most is felállással hődolt báró Edmund Rotschild érdemeinek és megválasztotta az Agency tiszteletbeli elnökévé.

Elfogadják az Agency alkotmányát
A következő ülésen Louis Marshall fel-

olvassa az új Agency alkotmányát és közli, hogy a bizottság azt vita nélkül, egyhangúlag elfogadta.

Berl Locker (Poale Zion) rámutat az alkotmány harmadik pontjára, amely szerinte nem ugyanaz az angolban, mint a német szövegben.

Marshall kijelenti, hogy a komisszió pontosan és alaposan összehasonlította a két szöveget és megállapította, hogy az alkotmányban a zsidó munka alapelveit szerepel. A Jewish Agency új konstitúcióját ezután teljes egészében elfogadták.

Az elnök közli továbbá, hogy dr. Weizmann jelölték a Jewish Agency első elnökéül. Az ügyeket egyelőre továbbra is a cionista világszervezet exekutívéje fogja vezetni mindaddig, amíg meg fogják alakítani a külön Agency exekutívét. Az adminisztratív bizottság elnökéül Felix Warburgot jelölték.

Dr. Weizmann javaslatára Leonhard Steint, a cionista exekutive londoni politikai titkárát, aki intenzíven dolgozott az Agency alkotmány megszövegezése körül, kinevezték a Jewish Agency tiszteletbeli ügyészévé.

Weizmann hálás köszönetét fejezi ki Louis Marshallnak megértés és előzékeny magatartásáért és átnyújtotta neki a cionista exekutive művészi Palesztina-albumát.

Aláírták a történelmi dokumentumot

Most következett az Agency alkotmány aláírása. A cionista világszervezet nevében Amerika részéről Marshall, Warburg dr. Chaim Weizmann és Nachum Sokolow a nemcionisták nevében az egyes országok képviselői alfabetikus sorrendben. Amerika részéről Marshall, Harburg és Frankel, Németország részéről Oskar Wassermann, Nagybritánia részéről Avigdor Goldschmidt, Palesztina részéről Mejuchas, Lettland részéről Grusenbergszenátor.

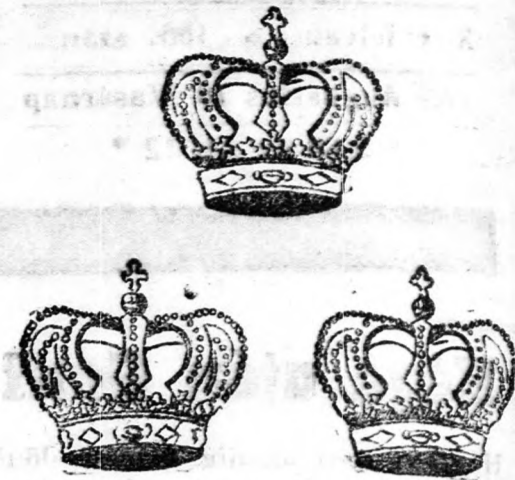
Közvetlenül az aláírás után Weizmann és Sokolow rövid felszólalásban ismertették ennek az aktusnak korszakos jelentőségét.

Kish ezredes közli, hogy az első Agency-gyűlésről szóló jegyzőkönyvet bevezetik a Zsidó Nemzeti Alap Aranykönyvébe.

Felix Warburg köszönetet mond, hogy az adminisztratív bizottság elnökéül választották.

Az elnök bezárja a gyűlést, mire a jelenlevők eléneklik a Hatikvát.

A Deauville-i és Vichy-i elegancia versenyen a tiszta selyem

HAROM KORONA
védjegyű harisnya
aranyérmert nyert.

A Loteria
Sinistratilor

(Károsultak sorsjátéka)
második huzása

5845
nyereménnyel

összesen
7,000.000
lei értékben

Főnyeremény:
1,000.000 lei.

Egy két a 25 leles
darabból álló sors-
jegy ára 50 lei.

Cserépkályhák

legszebb kivitelekben
színekben, modellekben
és nagyságban.
Elsőrendű
gyári árak.
Kérjen árajánlatot!

Terracotta,
cserépkályha gyári
lerakat
Brassó, Vasul-u 3/a

Ebédőberendezés, afdentsch, komplett, minden-fogadható áron, sügősen eladó. Megtekinthető „Arta” regisztrált-ben Cluj, Str. Avram Iancu (Petőfi-utca) 3.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Rekord műsor! Két és félórás előadások. Rekord műsor!
Hétfő 4, félhét és 9 óraker. Kedden 4, félhét és 9 óraker
Szerdán csak 4 és félhét óraker:

I. Mari az ezred leánya

(Donizetti világhírű operájának filmváltozata 10 felvonásban.
Főszereplők: Betty Balfour, Julius Falkenstein.)

II. A tenger sáfánja.

(8 felvonásos izgalmas amerikai dráma. Főszereplők: John Gilbert és J. Crafford)

III. Burleszk kíséző műsor.

Kettős műsor! Helyárak: 30, 20 és 10 lei.

Zsidó ifjusági könyvek:

Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lei
Sas Irén: Kol-nidre — — — 30 .
Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye — — — — — 60 .

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beiktatása esetén portmentes szállítás.)

Művészi

perzsaszőnyeg
szíves góbelin, karamanli függöny, külföldi fonalak, szövökeltékek legelőnyösebb beszerzési forrása.

SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. Er. Ciorogariu (Uri-u.) 14.

Reichenhalli utjához utitársnőt keres idősebb úrnő, aki az ott tartózkodás alatt az együttélést is szívesen venné. Utazás 20-25-ike között. Szíves, sürgős választ „Reichenhall” jelge alatt a kiadó továbbít.

és Vichy-
versenyen
helyem

ORONA
arisnya
t nyert.

eria
atilor
orsjátéka)

45
ennyel

000
kben
ény:
0 lei.

25 leles
ó sors-
50 lei.

yhák
zebb kivitelekben
ekben, modellek-
és nagyságban.
sőrendű
ári árak.
ea árajánlatot!

erracotta,
épkályha gyári
terakat
s, Vasúti-ú 3/a

A negyvennégy napos éhségstrájk sirba vitte Chaja Lipsitzet

Ma délután temetik Chaja Lipsitzet. Több letartóztatás történt a temetéssel kapcsolatban

(Cluj-Kolozsvár, aug. 17. Az Uj Kelet) Chaja Lipsitz halott... Szombat hajnalban öt óra 30 perc óta a Charité-szanatórium második emeletének 96. számú szobájában egy szakállas zsidó ember szüntelenül mormolja a szótárakat. Ebből az oly sok csinnal berendezett betegszobából szombat hajnal óta halottasház lett, a zsidó halottasház nak minden borzalmaságával. A parketten egy csomó szalma, a szalmán egy 29 kilo súlyú összetört, csontjait aszott leánytest, a testen egy nagy fehér takaró, amely alól csak két csont, egymásbakuksolt kéznek a domborúdata sejtethető. A fej fölött két sápadt gyertyaláng őrli a fekete füstöt... Chaja Lipsitz halott...

robbanás miatt valamennyi tartógerenda beomlott és a tőrnában tartózkodó tízenhat munkásra az óriási földtömeg rázuhant. Estig hat holttestet ástak ki. Bizonyosra vehető, hogy a föbbi tizenkettő is meghalt. A katasztrófát valószínűleg elhibázott robbantás okozta.

A magyar autósoknak nem tetszik az újfajta benzín Budapestről jelentik: Ismeretes, hogy a magyar kormánynak rendelete értelmében az autók és motorok kerékpárok szeptembertől kezdve speciális benzinkverékkel kötelesek használni. Az érdekeltek autók és kerékpártulajdonosok gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy az illetékes helyen a rendelet módosítását, vagy elhalasztását fogják kérni mert az újfajta benzinkverék a motorátalakítását igényli, amihez idő kell.

Mit gondol professor ur. — kérdeztük Steiner tanártól aznap, ahogy bevitték a szanatóriumba. — kibírja-e ezzel a tüdővel?

Azt kérdezzé inkább — volt a lakonikus válasz. — hogy van-e még tüdeje. Chaja Lipsitz sorsa ezzel meg volt pecsételve. Chaja Lipsitznek nemcsak tüdeje nem volt már, de nem működött sem a veséje, sem a mája, sem egyetlen más életfontos szerve. Deamikor már

minden megszűnt, még mindig éltek az agyában a lerakódott rostenetes emlékek. Éjszakánként, amikor önkívületi állapotában feküdt a Charité-szanatórium második emeletén, szekkel az emlékekkel viaskodott. A Charité-szanatórium második emeletén, a 96. számú szobában ismét lejátszódott egy tárgyalás, jelenetek játszódtak le börtönigazgatókkal, inspektorokkal és orvosokkal, akik Chaja Lipsitzet arra akarták rábíni, hogy elárulja társait és egyéket...

Chaja Lipsitznek még csak egy örömet tartogatott az élet. Megérkezett Kolozsvárra egy hosszuszakállas kis zsidó bácsi s egy görnyedthátú, vízesszemű öregasszony. A szülei.

Alig volt annyi ideje, hogy elbucszon fölük. A halál már ott leselkedett az ajtó előtt. Negyvennyolc órán át tartó borzalmas agónia tett ma pontot hajnali öt órakor Chaja Lipsitz 25 éves életére.

Chaja Lipsitz halott. Összekulcsolt kezekkel fekszik egy csomó szalmán s egy öreg zsidó ember szótárakat mormol a feje fölött...

Bevégeztetett... Weinmann Vilmos

A hatóságok rendre intik a munkásságot

Chaja Lipsitz holttestét különben szombaton este erős fedezet mellett átvitték a régi zsidó temető halottasházába. A temetése vasárnap délután 3 órakor fog megtörténni. A temetés engedélyezése Fodor városi tisztí főorvos munkatársunknak adott nyilatkozata értelmében már csak azért sem ütközhetett az illetékes hatóságok részéről semmi különösebb nehézségbe, mert Chaja Lipsitz állandó orvosi kezelés alatt állott s egyetlen körülmény sem merült fel, amely a halott visszatartását indokolta tette volna.

A rendőri hatóságok különben már szombat délelőtt széleskörű rendszabályokhoz folyamodtak az esetleges tüntetések, vagy rendezavarások megakadályozása érdekében. A déli órákban letartóztatták Dán Istvánt, az egységes szakszer-

vezetek volt titkárát, Lévy Károlyt s egy Löwinger Sámuel nevezetű ifjúnokást, mivel állítólag lázító tendenciájú manifestumokat osztogattak. A letartóztatások Chaja Lipsitz temetésével vannak kapcsolatban.

Munkatársunk különben az esti órákban beszélgetést folytatott Hatiegan Simon rendőrkezesrel, aki a következőket jelentette ki:

A temetés vasárnap délután 3 órakor fog megtörténni a régi zsidó temető halottasházából. Felkérem ebből az alkalomból a kolozsvári munkásságot, hogy a rendet minden körülmények között tartsa fenn és a tüntetésektől saját érdekében tartózkodjon. Kérem különben azt is tudomására hozni a közönségnek, hogy a temetés hatósági asszisztencia mellett fog lefolyni.

Felfüggesztették Rozvan prefektust

A vizsgálat lefolyásáig részben felfüggesztették, részben szabadságolták a lupényi eseményekben érdekelt tisztviselőket

Bucuresti-Bukarest, aug. 17. A tegnapi minisztertanácsban, amely délután 4 órakor kezdődött, éjféli 12 óra után ért véget. Az öt óra hosszat tartott tanácskozásról a következő hivatalos közleményt adták ki:

A minisztertanács Pop Ioan belügyi, Gheorghian munkügyi vezérfelügyelő és Teodoroscu tábornok jelentései alapján fglalkozt a lupényi eseményekkel és megállapította, hogy az incident az okok egész sora idézte elő. Elsősorban a bánya tulajdonos részvénytársaság hibáztatható, amennyiben a munkásság követeléseinek teljesítésé elől elzárkózott. Viszont a munkásság kívánságai tulzoltak és agitáció alapját képezték és egyenlőtlen strájk kitérésére vezettek az izgatottak és a bujtogatóknak tág terük volt az incident keletkezésében. A minisztertanács

szükségesnek látja a vizsgálat folytatását az ügyben szerepeltek egyéni felelősségének pontos megállapítása végett. A vizsgálat befejezéséig felfüggeszti állásából Rozvan hunyvádiármegyei prefektust, Petre Popescu aradi munkügyi inspektort. Szabadságoltatnak ugyancsak a vizsgálat befejezéséig a dévai főügyész és vizsgálóbíró. Az incidentben szerepelt katonai osztagok parancsnokait a dévai IV. gránicárezred, valamint a temesvári VII. csendőrpáncsnokság diszpozíciójára bocsátja.

A minisztertanács elhatározta egy speciális megbízottal bíró delegátus kiküldését, aki különböző intézkedéseket lesz hivatva foganatosítani a bányavidék ipari, szociális és munkásproblémáinak megoldására.

Miért vesz mindenki DIANA sóborszeszt?

Mert a világ legerősebb sóborszesze, amely csodás összetételénél fogva a legjobb külsőleg és belsőleg is használható házszer. Hűsít, üdít, frissít, fájdalmat csillapít, erőt, egészséget ad, betegséget megelőz.

Mindenütt kapható. Valódi csakis a DIANA névvel és plombával.

Legújabb sporthirek

Budayestről jelentik: A hatos vízipóló torna szombati eredményei a következők: Svédország—Németország 3:1 (0:0), az eredmény óriási meglepetés. Belgium—Anglia 4:2 (1:1). Magyarország—Franciaország 1:0 (4:4).

A verseny állása: Magyarország 3, Németország 4, Svédország 3, Belgium 3, Franciaország 1.

Szombaton este megérkeztek Kolozsvárra a Granicsárok, akik vasárnap a kolozsvári Haggibornak lesznek az ellenfelei. A Granicsárok a következő felállításban fognak kiállni: Cincár, Mika, Breban, Weichfeld, Szabó, Lingurar, Golgod, Gábor, Branka, Szabados, Pribill.

A TC országos tenniszversenyén részt vesznek Ziszovits Lenkével az élén a NAC komplett gárdája, valamint az aradi és a temesvári játékosok legkiválóbbjai.

A CLUJI Tacămul ezüstárnyában

készült minden darab evőeszköz és dísz tárgy ezen gyárjellettel van ellátva.

800-as ftomsdgi! Gyártmányaink minden jobb ékezerületben megrendelhetők. — Viszonteladónak: „TACAMUL” ezüstárnyár Cluj, Strada N. Iorga 11/A.

וייר ערצינגען אום עכטעם זילבער: כל קדוש הנוכה אונד אנדערע לייכטער, אהרונים העלמער, סעדער-שיססעל אונד זעמלעכע ריימועללע געגענשטענדע

Publicațiune de licitație

Salina Uioara având de vândut: cca 20.000 kgr. fontă veche „ 10.000 kgr. Otel de macaze „ 10.000 kgr. Sini de otel „ 5.000 kgr. Fier vechi „ 5.000 kgr. Deseuri de tablă veche „ 3.400 kgr. Pile vechi dif. dimensiuni „ 8 buc. Antifincălzitoare, transformate în cazane.

O locomobilă sistem Richard Carrett uzată dar în funcțiune.

Pentru a căror vânzare se va ținea licitație publică cu ofertă închise și sigilate, în ziua de 20 Septembrie a. c. ora 11 dimineața în localul Direcțiunei din Uioara. Condițiunile se pot cere cu cerere timbrată conf. legii. Atât materialul cât și costul de sarcini se pot vedea în ficare zi de lucru la Serviciul Economatului salinei Uioara între orele 8—1 a. m. și 3—5 p. m.

Licitatia se va ținea conform legei Contabilității publice.

DIRECTIUNEA

HIRDESEN AZ UJ KELET-ben

Hirdessen az Uj Keletben

Szörnyű katasztrófát okozott a szén-robbanás, Breslauból jelentik: Az Antonian-Hüttei bányatelep „Isten áldása” című tárnájában tegnap délután szénpor-

Színházi séta

(Sinaia, 17 Aug.) — Az Uj Kelet tudósítójától. Amit a szinajai pályaudvar tisztára mosott cementköveire lépünk, illatos, üdítő szellő csapja meg az arcunkat. Havasi szellő, mely a bucegi havasról jön. Alig hagyjuk el a pályaudvart, máris egy fenyőerdő kellős közepén vagyunk. Magas lépcsőkön jutunk fel a szerpentinút második kanyarulatához s innen egyszerre elénk tárul a hegyoldalba épített királyi város festői látkepe. Masszív, nemes stílusú villák sorakoznak egymás mellett. Mindenfelé virág. A szél fenyőillatot hord szárnyain s a sűrű erdőből, mely ide látszik, a királyi család nyári kastélyai ragyognak ki.

A Peles-kastély.

Az aranykúpolás kolostorból fasort vezet a Carmen Sylva-állé felé. Alig teszünk néhány lépést, máris egy kis híd állja útunkat. Ez a híd az üde vízü, ezüstös habu Peles-patakot őrli át. Átmegyünk a hídon és máris előtűnik van a Peles-kastély. Évszázados fenyőrengteteg mélyéből pompázik elő a királyi lak, mely nemcsak festőiséggel bűvöl el, hanem monumentálisával is és azzal a harmóniával, mellyel a környező természethez simul. Szinte nehéz eldönteni, hogy melyik a csodálatosabb: a kastély e. vagy az erdő?

Az első román király nyári palotája gótikus vonalakban emelkedik a magasba. A kastély a német reneszánsz stílusában épült, gazdag díszek és cirádák súlyosodnak falain, de ennek ellenére sem komor feudális építmény, hanem inkább az erdei lakok és a havasi épületek monumentálisá nőtt hangulatát kellik fel bennünk.

A királyi park.

A kastély ablakai csodálatosan gazdag, szinte tündéri káprázatokkal telt parkra nyílnak. Zöld pázsit ametszt szőnyegén tarka színű virágkornyak húzódnak végig s a kastély magas tetőjéről a visszaverődő napfény ránevet a virágtengerre. Száz szín és száz illat versenyez azért, hogy érzékeinket elbűvöltsa s az útak mentén fehér liliomok pompáznak végig. Kristályos források csobogása hallatik és színes kövek ontják a hűvösséget árasztó, üdítő vízecseppeket. Egy eldugott magas mentén egy kis tavauskában lótszok nyílnak.

Ez a kámpompa egész a fenyőerdőig nyúlik fel és csaknem a Peles-kastélyig nyújtódik. Sőt elér a „Foisorul”-kastélyig is, amelyben Miklós régensherceg tartja nyári rezidenciáját.

A Peles-patak muzsikája.

Valamikor ezeken az úton szabad volt a járás mindenki számára. Mostmár megváltozott ez a demokratikus rezsim: testőrök állják el az útakat minden kanyarulatnál. A szabad vidámság hangulatát a költői, de komor csend hangulata váltotta fel, melyet csak a lombok leveleinek halk suttogása, erdei madarak füttye és a Peles-patak muzsikája tör meg.

A magasból monumentálisan, széles homlokzattal néz le reánk a Caraiman-csúcs. A csendben hirtelen apró harangok hangfoszlányai csendülnek meg és egy kék tisztáson fekete csik vonul keresztül: fekete szerzetesek menete. Egyszerre katonazene hangjai zendülnek fel a völgyből. Majd déli tizenkét órakor a gárda trombitásainak kúrtszava bontja meg a csendet: most váltják az őrséget. Amikor ennek is vége, újra csend veszi át az uralmat, egyetlen nesz se hallatik, csak a Peles-patak muzsikájának melódiai hangzanak.

A kastély alapításának története.

Talán nem lesz érdektelen elmondani a kastély alapításának történetét. A Peles-kastély alapítóját az elhunyt Károly király a következő királyi kézirat felolvasásával tette le:

Fizetésektelenségeket
gyorsan egyeztet

Hirsch Dávid

Braşov, Str. Porţii (Kapu-u.) 31.

Megbízhatóságáról 33 év óta előnyösen ismert. — Iparigazolványos kereskedelmi ügynök.

„Isten kegyelméből és a nemzet akaratából Románia uralkodója, — az összes jelenlévőknek és eljövendőknek”.

Mi, Hohenzollern Károly, Románia uralkodója, ma 1875 augusztus 10-én, vasárnap, születésünk harminchatodik évében Erzsébet uralkodónővel, forrón szeretett hitvesünkkel együtt, a mindenható támogatásával le tettük a Peles-kastély alapkövét a Piatra Arsa nevé birtokunkon, az 1695-ben épült Sinaia-kolostor szomszédságában.

Ezen kastély építését uralkodásunk tizedik évében kezdték meg, miatt az ország miniszterelnöke: Lascar Catarni, a szenátus elnöke: Calinic Miclesan érsek, a kamara elnöke: Dumitru Ghica herceg voltak és végül a sinaiai-kolostor főapátja: Onofrei archimandrita. Ugyanezen évben megkezdtek annak a vasútvonalnak az építését, amely a Prahova völgyében összeköti Ploestit Brassóval.

Tizemgy nyelven beszéltek a kastély építmunkásai.

A munkálatok nagy lendülettel indultak meg. Az akkor mégcsak uralkodó herceggként szereplő, későbbi Károly király és költői lelkű hitvese: Carmen Sylva, igen gyakran voltak jelen a munkálatoknál. Carmen Sylva memoárjaiban a következő érdekes leírás foglalkozik a kastélyépítéssel:

„A kőművesek olaszok, a földmunkások románok, a segédmunkások cigányok, a kő-

Sipos Jenő áruháza, Cluj,

értesíti a n. é. közönséget. A legelőnyös összeköttetései révén bevezette a világhírű tiszta selyem „három korona” védjegyű női harisnyák eladását.

E harisnyák ára 250 Lei.

Felhívja a vásárló közönség figyelmét arra, hogy a „három korona” védjegyű harisnyák eladási ára Párisban 50 francia frank, tehát 300 lei.

festők albánok és görögök, az ácsok németek és magyarok voltak. Törökök égették a téglát, lengyelek öntötték a díszmunkákat, csehek faragták a köveket. A franciák rajzolták, az angolok mérték. Az építkezéseknél százféle nemzeti viselet tarkállott és a munkások tizemgy különböző nyelvet beszéltek. Tizemgy nyelven énekeltek, káromkodtak és veszekedtek.”

Később, amikor a kastély készen volt már, úgy Carmen Sylva, mint Károly király a legnagyobb elragadtatással írtak külföldi rokonaiknak a kastély szépségéről. A királyi pár minden szabadidejét a gyönyörű kastélyban töltötte. Ide kötötte őket egyetlen gyermekük em léke is, aki mindig könnyekkel a szemében vált meg Szinajától. A kis Erzsébet hercegnő még halálos ágyán is azt kívánta, hogy vigyék el Szinajába, ahol a Peles-vízéből ihatna.

Azóta meghalt az első és meghalt második román király is. És most mi, élők, itt sétálunk a gyönyörű kastélyok között s hallgatjuk a Peles-patak csodálatos melódiáját.
Hátszegi Ernő.

Szervezik a kolozsvári Magyar Színház drámai társulatát

(Cluj-Kolozsvár, aug. 17. Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári Magyar Színház bérleti előjegyzései erősen folynak és remélhető, hogy a színház nyomozó anyagi gondoktól mentesülni fog. Szeptember első napjaiban már az új rezsim megkezdte működését. Ami a drámai és operettegyüttes összeállítását illeti, a színház igazgatósága egyelőre nem akar semmit sem nyilvánosságra hozni. Aranyit tulunk, hogy a drámaiak közül Hoykó Ferenc és Kemény László eltávoznak a színházról. Mind a ketten Miskolcra szerződtek el. Az operettben nem lesznek nagyobb változások.

láthatjuk a városban. A Magyar Színház nyilván számít arra, hogy megnyerheti őt az együttes számára. Forgács két éve, hogy nem volt tagja a kolozsvári színháznak, közben azonban külföldről is több ízben vendég szereplésre hívták meg. Forgácsot a kolozsvári publikum valószággal fogalomként ismeri a színpadon. Minden parádés darabban vezető szerepet játszott és az ő játéka a göngyöb darabokat is sikerre tudta vinni. Sokoldalú, intuitív színpadi művész, aki csak nyeresége lehet ennek a színháznak. Ha ismét ott látjuk a felfrissült művészi együttesben, ez garanciája lesz az előadások régi művészi sikereinek.

Szilágymegye prefektusa elégtéteit ad a hadadi zsidóságnak

Dr. Ac u vármegyei prefektus elrendelte a hadadi rituális fürdő zár alól való feloldását és eljárást indit a jegyző ellen, aki iparendedélyt kért a hitközségtől

(Hodod-Hadad 17 Aug.) — Az Uj Kelet tudósítójától). Egy-két héttel ezelőtt beszámoltunk már arról, hogy Hadad község zsidóságának nyugalmát kvalifikálatlan magatartásával állandóan háborgatja a községnek egy Csák József nevezetű jegyzője. A jegyző, aki különben minden alkalmat megragad arra, hogy illegális uton mellékjövödelmeit szaporítsa, legutóbb a hadadi zsidóság renoválás alatt álló rituális fürdőjét pecsételte le azon indoklással, hogy

tán. A szobantorgó fürdő körülbelül 100 éves és száz év alatt egyedül Csák Józsefnek jutott eszébe a hitközségtől a rituális fürdő használatáért ipart követelni. Az Uj Kelet cikkének hatása alatt, tudósítónk közlése szerint dr. Aciu, Szilágymegye konziliáns magatartásáról közismert prefektusa is szükségesnek látta, hogy a botrányos ügyben beavatkozzon. A prefektus sürgönyileg utasította a szilágycsehi szolgabírókat, hogy azonnal intézkedjék, hogy a hadadi zsidóság ismét használhassa a rituális fürdőt. A prefektus bejelentette, hogy

a fürdőt, amíg a hitközség magának ipart nem szerez, használni nem lehet. A maga nemében páratlanul álló intézkedés természetesen a hadadi zsidóság legenergikusabb állásfoglalását vonta maga u-

a napokban személyesen is ki fog szállni Hadadra és levezzel ez ügyben a vizsgálót.

A MATILD-viz

borral keverve a legkellemesebb italt ad.

Rádió 1929-1930.

Az új PHILIPS könyv:

„Csoda 4 és más kapcsolások”

valamint ezen kapcsolásokhoz az új

„Erco” tekercsek

raktárra érkeztek!
A könyv ára eredeti PHILIPS szabásmintákkal
Lei 100.

Uj képes árjegyzékünk

augusztus végén megjelenik.

Ing. V. VÉRTES Arad,
Piata Luther No. 1.

Értesítés!

Megnyit Bucureşti-ben, a főváros központjában a

„Hotel Venetia”

Str. Pictor Grigorescu 12. szám.
A királyi palota mögött. — Bejárata a Calea Victoriei.
100 modern berendezésű szobával, központi fűtés, minden szobában hideg- és melegvíz. Lift, fürdő és telefon áll a vendégek rendelkezésére. Nagyon előnyös árak. Utazó utak a tarifából 25% rabatot élveznek Tisztelettel.
„Venetia-szálloda” vezetősége
MOISESCU tulajdonos.

Figyelem!!
Baranyai György
alsótömösi cserépkályha gyárának
lerakata a központi Irodája
Brassó,
Vasú-utca 58. szám.
a vammal szemben.
Legszébb kivittel!
Gyári árak!

Női és férfiruhákat vegyileg fest, tisztít Untó Cluj

Cluj,

én bevezette a
snyák eladását.

Lei.

korona" véd-
tehat 300 lei.

gy tehát legteljesebb
jószáí jegyző azon-
tan fordulatát, ma-
ságot és kerte őket,
jelentésüket és főleg
ben megjelent cik-
kient el fog követni,
hadad zsidóság a-
szomorú tapasztala-
sszautastotta Csák
tat engedett a maga
Elatnak

1930.

S könyv:

és más

ások"

ásokhoz az új

recesek

eztek!
eti PHILIPS
kkat

00.

gyzékünk

megjelenik.

ES Arad,

er No. 1.

ítés!

en, a főváros
an a

netia"

cu 12. szám.
ött. — Bejárt
orien.

ésű szobával,
en szobában

t, fürdő és tele-
ndelkezésére

t. Utazó urak
tat élveznek

ttel.

"vezetősége
tulajdonos.

yelem!!

ranyai

yörgy

mósi cserép-
a gyarának

kata a köz-
ti Irodája

assó,

3. szám,
emben.

ivített

ak!

Cluj

A 70 éves Knut Hamsun

Brandes Eduardhoz „Politiken” iro-
dalmi rovatának szerkesztőjéhez egy
üjtött-kopott ruhája számtalan kínézsi
ember állított be 1888 nyarán. Egy kéz-
írásomót szorongatott a kezében és
légszeg mozdulattal bátortalanul nyuj-
totta át Brandesnek, aki előre látta,
hogy ezt már terjedelme miatt sem
használhatja lapjában. De annyi kö-
nyörgés volt vendége tekintetében,
hogy nem volt szíve nemet mondani,
hanem megígérte, hogy majd írásban
válaszol neki. Otthon elővette a kéz-
írtot és minden oldala után jobban nőtt
hámulata. Egy ember küzdelmeit, ret-
tenő éhezéseit írta le az író megrázó
szavakkal. Brandes abbahagyta az ol-
vasást és postára sietett, hogy 10 koro-
nát küldjön az írónak — aki bizonyára
a saját éhezéseit írta le — első segítse-
gül. Tovább folytatta a regényt, amely
valahogy úgy végződik, hogy a regény
ábező hőse hazavánszorog lakásába,
ahol két levelet is talál arról, hogy no-
velláját elfogadták közlésre és holnap
felveheti a honoráriumot, 10 koronát,
„Az Éhség”, mert ez volt a regény cí-
me, azután rövidesen megjelent norvég
és német nyelven, majd egy-két évre rá
minden európai nyelvre lefordították és
íróját az első sorába emelte és Knut
Pederson, írói nevén Knut Hamsun a
legolvasottabb írók közé emelkedett.
Egymásután jelennek meg a többi mun-
kái: Az Őszi csillagok, Halk hurokat
penget a vándor, Pán, Viktoria, Az
Anyaföld áldása, Lyngre szerkesztő, Tó-
biás király városának története négy
kötetben, stb., stb. 1920-ban Nobel-díjat
nyer. Hallatlanul érdekes, viszontagsá-
gos nyomorúsággal teli életet élt az el-
ső szárnypróbálgatástól az első honorá-
riumig, 14 éves korában fűszeresinas,
majd utépítő, Amerikában farmmunkás,
állatseragletnél állatszelidítő (egy
kis kutyát mutat be mint hienát), újra
Amerika, lovasuti kajauz, ismét mező-
gazdasági munkás, kereskedő, tanító.
Ezt a hányatott sokoldalú életet dolgoz-
za fel műveiben. Mindenütt az emberi
lelket keresi, mert az ember annyit ér,
amennyi lelke van” — mondja egy hely-
lyen. És ezt látja meg mindenütt a dol-
gok mögött is. Amerikában csak úgy,
mint észak rideg-fagyos erdeinek, vagy
Stokholm v. Kopenhága lakói között. És
az a nagy lelke elsősorban a szenvedő-
ket, megajzottakat, elhagyottakat
áleli át és keres vigasztalást számukra.

Életének egyik legérdekesebb fejezete,
mikor mint utépítő dolgozott éhezve,
fázva Grindhusen nevű barátjával
együtt. Ezt írta meg az Őszi csillagok
című művében, amely egyik legolvasot-
tabb könyvévé vált. A napokban ünne-
pelte az egész művelt világ életének 70.
születésnapját és ehhez az ünnepléshez
járul hozzá az Uj Kelet könyvostálya
is, amikor egyik legjobb munkáját az
„Őszi csillagok”-at olesó áron bocsájt-
ja olvasóinak rendelkezésére, hogy mi-
nél többben gyönyörködhessekn Knut
Hamsun ragyogó szellemében. Az Őszi
csillagok benne van az Uj Kelet könyv-
ostálya olesó könyvsorozataiban, amely
az alábbi 10 könyvet tartalmazza:

- Knut Hamsun: Őszi csillagok. (Re-
gény). 104 lap.
- Bévezés Béla: Orkán. (Elbeszélések).
108 lap.
- Forró Pál: Királyi szeretők. (Elbeszé-
lések). 90 lap.
- Dr. Pfeifer Zsigmond: Hipnozis és
szuggesztió. 88 lap.
- Perfal: Bünhődés. (Reg.) 160 lap.
- E. Mitchell: Összeesküvők. (Regény).
172 lap.
- Könyv Ady Endréről. 136 lap.
- A köztársaság Pompadurja. (Hires
bűnesetek). 80 lap.
- Hednsgerna A.: Jönsson ur emlékei.
(Regény). 88 lap.
- Nagy Imre: Zsidó viccek és anekdoták
gyűjteménye.

A tíz könyv ára 100 lei és megrendel-
hető az UJ KELET könyvostályában.
(Utánvétellel 12 lei portóköltség.)

Középkori zsidógenerálissok, tudósok és főurak sirjai között a prágai régi zsidó temetőben

Prága, augusztus 17. — A prágai régi
zsidó temetőből valami sajátos ódon illat
áradt: talán csak a közzelet üzi velünk.
jitékait, talán hervadt, elszáradt faleve-
lek azok, amelyek oly különös illatot ter-
jesztenek, vagy talán a föld szagát érez-
zük, amelyből a temetőben ugyancsak
keveset látni, mert sűrű, sűrű mellett
sorakozik. Végtelen sorok, papok és bün-
ösök, anachoréták és megátalkodottak,
férfiak és asszonyok, hírneves embe-
rek és kevésbé híresek. Ményei
szerencsétlenséget, szenvedélyt vagy jámbor
óhajtsát takarnak ezek a kövek. Nem
messze a temetőtől emelkedik a régi zsi-
dó városháza, amelyet az 1764-ik tűz-
vész után újból felépítettek. Ott látható
a régi héber óra, amelynek mutatói jobb-
ról balra járnak. A régi zsinagóga leg-
nagyobb látványossága a IV. Károly
császár által 1357-ben a zsidó hitközség-
nek adományozott zászló. A templom mű-
kincsei között szerepel az ugynevezett
„svéd kalap” is, amelyet III. Ferdinánd
ajándékozott Prága zsidóságának: az
1648-ban svédekkel szemben tanúsított
bátor magaviseletükért. De térjünk is
még vissza a temető misztériumaihoz,
a sírhelyekhez, amelyek magas fák tövé-
ben nyújtózkodnak és amelyekre szomorú
füvek fáradtan borulnak. A legrégebb
sírhely: viharverte, mohalepte kőlarab,
amelyen az írás alig látható. „Itt feks-
zik” — magyarázza a vezető monoton
hangon — „Józsuá, Jehuda fia, aki elő-
imádkozó volt és 941-ben halt meg”.

Tehát már vagy ezer év óta temetnek
a prágai régi zsidó temetőben. Az a kő-
lap, amelyen a hullákat mosták, egészen
sima és mintha kicsiszolódott volna a
sok vizes hullától, amely rajta feküdt.
Sűrű sűrű mellett: nevek... hosszú
nevek... A vezető büszkén nevezi meg
őket, majd szomorúan mutat egy emlék-
műre, amelyet 1903-ban emeltek a régi
temető kilakoltatott halottainak emléké-
re. A temető egy részét ugyanis parcellá-
lázták és kétezer zsidó halott maradvá-
nyait a Nefels-hegyen helyezték örök nyu-
galomra.

Azonban még így is 13.000 halott nyu-
gossza örök álmát a temetőben.

Sűrűn, nagyon sűrűn egymás mellett.
Régen elfelejtett íghetolegendák kelnek
új életre. Az ott a hírneves Jehuda rab-
binak Bazalel fiának sírhelye akit Löw
rabbi néven is ismernek, 1609-ben halt
meg.

Életében Rudolf császár nagyrabecsül-
te, mert kiváló csillagász volt. Ő volt az,
aki megoldotta a gépember problémáját
és megteremtette a gölmet. Itt feküdt
valaha Bitter v. Treuenburg Pappenheim
törbörök teteme is, aki a harminceves
háború idején kitüntette magát. Két fia
még ma is itt nyugszik, bátor ifjak vol-
tak. Amott látható Mordechai Meiselnek.
Sámuel fiának a sírhelye, aki kétségkívül
a prágai zsidóság egyik legérdekesebb
alakja volt: zsinagógát építtetett, női
fürdőt, szegényházat és kórházat is léte-
sített. A régi krónika feljegyezte, hogy
évente többször felruházta a szegényeket
és két lányt házasított ki.

A róla elnevezett zsinagógát 1590-ben

**Mezőgazdasági Bank
és Takarékpénztár Rt.**
Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 9.
Fiókintézetek: Dej—Dés, Beclean—Beth-
len, Jibou—Zibó, Eslau—Zilah.

**Saját tőkék
40 millió Lei**
Foglalkozik a banküzlet minden ágazatá-
val. Átutalásokat bel- és külföldre leg-
előnyösebben és legpontosabban esztől.
Engedélyezett devizahely

építtette és a temető megnagyobbítására
kertet adományozott a hitközségnek.

Kormánytanácsosi rangot kapott s a
zsidó hitközség előjárója volt. Temető-
sén a legmagasabb méltóságok résztvet-
tek és maga a császár is képviseltette
magát. A temetőben nyugszik Hendl-Bas
Schewwa Geronim, Ebel leánya is, aki
Bas-Schewa Jakab hitközségi előjáró
felesége volt.

Szépségéről és jótékonyágáról messi
földön híres volt. Férje a császár ke-
gyencei közé tartozott. Három császár
kitüntetésében részesült.

II. Rudolf nemesi előjogokat biztosí-

tott számára, amelyeket II. Mátyás meg-
erősített. II. Ferdinand császár a von
Treuenberg nemesi előnevét adományoz-
ta neki. E nemesi oklevél azért is érde-
kes, mivel Lobkovitz Popel kancellár és
Fabricius titoknok is ellenjegyezték.
Fabriciust az 1618-ik évi mozgalmak al-
kalmával Martinic és Slavata helytartók
kal együtt kidobták a Hradzínból egy
szemétdombra. Még egy sírhely van, a
mely különös érdeklődésre tarthat szá-
mot, mivel egyike a legrégebb sírhelyek-
nek. E sír a 979-ben elhunyt Schöndel
asszonyok, Gawriel feleségeék a földi
maradványait tartalmazza.

**Minden ember életében van egy
szerencsés pillanat,**
amikor sorsát egyetlen mozdulattal a magasba lendítheti és gond-
talan, biztos jövőt biztosíthat magának. Hogy mikor érkezik el ez
a szerencsés pillanat, amelyet megragadni önmagunk és családunk
íránt való kötelesség, azt pontosan senkinek tudhatja, mert ez épen
a magasabb gondviselés titka. A legtöbb ember elmegy a szeren-
cséje mellett anélkül, hogy észrevenné az eléje táruló lehetőséget.
Pedig a szerencse és kárrier titka mindig az volt: megragadni a
kinálkozó lehetőséget!

Igen gyakran a véletlen esélyeken mulik, hogy pályánk a
mélységbe zuhan, vagy magasba emelkedik. Az olyan embert
azonban, aki meg sem kíséri sorsának jobbrafordítását, még vélet-
lenül sem éri utól a szerencse.

Próbálja ki tehát a szerencsését!
Rendkívül kedvező alkalom kínálkozik most erre. A magas
kormány, méltányolva azt a nagyszabású szociális és jótékonyági
tevékenységet, amelyet a kolozsvári zsidó közkórházegyesület kifej-
t, engedélyt adott az egyesületnek egy nagyszabású sorsjáték meg-
rendezésére. A háború után ez

**az első valóban komoly sorsjáték
Romániában,**
amely úgy játékterve, mint megrendezőinek egyénisége folytán
abszolút garanciát nyújt arra, hogy a sorsjegytulajdonosok reális
esélyekkel vesznek részt a sorsjátékban. Nem autót, nem villát,
vagy egyéb problematikus értékű tárgyat sorsolunk ki, hanem

közel hárommillió lei készpénzt,
mely a sorsolás megejtése után nyomban ki lesz fizetve a szerencsés
nyerőknek. És nem csupán egyetlen emberre mosolyoghat rá ennél
a sorsjátéknál a szerencse. A zsidó kórház egyesület sorsjátékánál

2166 nyeremény kerül kisorsolásra
Egy kis szerencsével tehát könnyen megnyerheti bárki nagy nyere-
ményeink egyikét. Ragadja meg a pillanatot, amelyben Önre
mosolyoghat a szerencse. A sorsjáték nyereménytervezete a következő:

Főnyeremény: 1,000.000 (egymillió) lei készpénz.

Ezenkívül a következő nyeremények kerülnek kiosztásra:	
1 nyeremény	200.000 Lei
1	100.000 "
3	50.000 "
10	25.000 "
50	10.000 "
100	2000 "
1000	200 "
1000	100 "
Össz. 2166 nyeremény 2,700.000 Lei	

Ha nem akarja elszalasztani az egyetlen kinálkozó alkal-
mat, ugy

vegyen zsidó kórház-sorsjegyet!
Egy sorsjegy ára 100 Lei.
Huzás 1929. november 20-án.
Kapható ügynököknél, minden jobb bankban, üzletben és trafikban.

Philip Snowden

Az ember — A szocialista — A pénzügyminiszter

A Frankfurter Zeitung londoni tudósítója a következő tanulmányt közli Snowden angol pénzügyi kancelláról, aki jelenleg a politikai érdeklődés központjában áll:

Philip Snowden hosszú politikai élete alatt sohasem volt demagóg, sohasem tetszelegett magának hangos politikai vezér szerepében, sohasem ígért választóinak szocialis paradicsomot, sohasem volt uszító, sohasem hüszög és mégis ő a munkáspárt legbefolyásosabb politikusainak egyike. Nem hódítja meg az embereket romantikus külsejével mint Lloyd George, vagy Macdonald, akakja kicsi, teste egy sok évtized előtti átélte kerékpárbalcsott következtében megbéult, arcának vonalai élesek, hangja énekel és valóban nem olyan mint az orgona hangja, beszéde nem hódítja meg a hallgatókat és szavai nincsenek felítve humorral és a mosoly, amely erősen zárt száját a keskeny ajkakkal befogja, nem szabadít meg hanem úgy fénylik, mint napsugár a zivataros égen. Ehez járul, hogy Philip Snowden szarkasztikus, szellemileg felülmúló és könyörtelenül bíráló. Ami őt jellemzi, az kevéssé az a sajátosság, amelyet Angliában „humoros“-nak kedélyesnek neveznek, hanem benne feltűnő tehetség van a szarkasztikus vice számára, amint azt nálunk az európai kontinensen ismerik. Beszéde gyakran mintha tükkel szarna — gyakran öröme telik benne, hogy ellenfelével kegyetlenül játszik, mint a macska az egérrel. Gyakran kitér belőle a keserűség. De mindig könyörtelenül nyílt — kérdezzék csak meg Poincaré!

Ezek mind olyan tulajdonságok, amelyek Angliában és az angol nép tömegeiben nem hozzák minden továbbiak nélkül magukkal a népszerűséget. Snowden kiváló helyét az angol politikában valóban más tulajdonságának köszönheti, mint azoknak, amelyek a demokrácia és a reklám korában rendszerint feltétlenül szükségesnek tartanak.

Itt van egy ember, aki hosszú politikai életében — Snowden 1864-ben született — mindig hű maradt önmagához. Negyven esztendővel ezelőtt, amikor a Civil Service kis tisztviselője volt, aligha volt más, mint amilyen ma. Nem öltözködik másképpen és talán külseje sem volt sokkal más, mint ma. Egy kis ház kint a szabad vidéken, szépen megnövekedett újságról jövedelem és az a tudat, hogy a fiatal munkáspárt első pénzügyi kancellárja volt, ez és még följöttapasztalatainak és ismereteinek természetes gyarapodása, voltak életében a legfontosabb változások. Legjobb esetben még rövid hír az Evening Standardban, amely az angol lapok tradíciójához híven, pontosan feljegyezi a társadalmi eseményeket és amelyben szó esik Snowdenné társaságairól. A férfi maga nem változott: ég a vágytól, hogy összehordja a szellemi építőköveket a már ideje múlt autokratikus-kapitalisztikus állam újjáépítésére modern polgári otthonná. Snowden sok esztendőn át elnöke volt a Függetlenségi Pártnak. Más szóval annak a pártnak, amely a munkásmozgalom előharcosa volt. Ez az ő tulajdonképeni tere: a kidolgozás, a szervezés, programoknak az összeállítás. Igen nagy szellemi képességei őt erre a feladatra kijelölik és testi fogyatékosága külsőleg is inkább a tanoszobába kényszeríti. Újságról munkásságán kívül egész hegyet kitevő könyv és irat jelent meg tőle. De Snowden erősen praktikus beállítottságú, úgyhogy nem isis olyan tisztára munkástudós és kutató, mint a Webbs-házaspár. Snowden munkájának legnagyobb része elmélet és gyakorlat között mozog: Snowden keresi a hidat, amely képes elbírni a terhet a szocialista elmélet és a politikai gyakorlat között. Snowden nem opportunist, nem gyenge ember, nem keresi az olcsó kompromisszumokat, nem tér ki konfliktusok elől, nem törekszik a kormányzás és a kormány után: de már régen, mielőtt még meg volt annak a lehetősége, hogy a munkáspárt első kormányát ajla-

kítsa, az a probléma foglalkoztatta: mit tehet és mit kell a munkáspártnak tennie, ha egyszer kormánnyal bízik meg. Abban a gondolatkörben, amelyhez legközelebb áll, a pénzügyi politikában, már régóta elkészült arra az időre, amikor reá hárulnak a felelősség és eléggé gyorsan mutatkozott, hogy ő, az elkárhoztatott szocialista, pacifista, a nemzet élé oly Labourbudzsetet terjesztett, amely (poly angol volt, mint minden más pénzügyminiszter budzsetje. Ez nem volt meglepetés, mert hiszen Snowden könyveket is írt, hogy ezt a fejlődést előkészítse. Philip Snowden sohasem csinált újat abból, hogy oly nagyvágú kérdések, mint a nacionalizálás és a vagyonváltás nem mindig alkalmas tárgyak, hogy az egyes kabinetek ezekben a kérdésekben határozni tudjanak és amikor 1927-ben egy, a nagy jövedelmekre kivetett jótadó lépett a munkáspárti adópolitikában a vagyonváltás gondolatának a helyébe, akkor megint Philip Snowden volt az, aki épúgy mint kiváló munkatársa és miniszter-társa, William Graham, egyértelműen az ellen foglalt állást, hogy ebből a kétélű fegyverből új pártjelzőt kovácsoljanak, amely az elkövetendő munkáskormányának csak akadályokat hozott volna az útjába.

Philip Snowden a munkáspolitikát egész praktikus alagondolatát megsemmélyesíti: férfi, aki egész szívvel a gyengék és segítségre szorulóknak barátja, ebben az értelemben szenvedélyes szocialista aki a szocialis és a politikai rend-

reformjért harcol. Azt akarja, hogy a nemzet nagy kérdéseit a helyes oldalról tárgyalják meg, mert hiszen a nemzet nemcsak százszor gazdag, hanem sokmillió gazdaságilag gyenge emberből áll. Snowden az államot és a társadalmat a milliók tömegeinek a szempontjából figyeli meg. Ez modern értelemben vett szocializmus és itt van a különbség a régebbi szocialista tannal szemben. Mint férfi, aki csak a praktikus dolgokra van figyelemmel, Snowden minden tiszta doktrinát lassan elhagyott és ez okból ki is lépett a Függetlenségi Pártból. Ez a szocialista vezér, akit épúgy modern liberálisnak lehetne nevezni, személyében oly fejlődést testesít meg, amely az angol szocializmust az utolsó tíz vagy tizöt esztendőn belül teljesen megváltoztatta. Ez a változás a legjobb volt, ami Anglia szempontjából történhetett és eme alapvető tény következményének lehet tartani, hogy a munkáspártból ellenzéki párt lett. Az opportunistikus indok, a mely sok munkáspolitikusra jellemző, Snowdenre nem áll.

Snowden annak a munkáspolitikának a legerősebb támazsa, amelyet munkás-liberalfizmusnak neveznek, sőt azt mondják, hogy közötté és a liberális párt radikális szárnya között bizonyos gondolati közösségek nem szűntek meg sohasem. Talán Snowden felesége, Ethel, az összekötő kapocs, de ehhez a tényből nem kell politikai spekulációra gondolni, mert az összeköttetés a liberalizmussal sok munkáspolitikus számára magától értetődő.

Snowden jó és takarékos számoló, ha angol milliókról van szó de ő még jobb európai és ezenfelül ügyes diplomata.

Körülbelül ötven zsidó színház működik a világon

Beszámoló az elmúlt év nagyobb színházi eseményeiről

A zsidó színészet legújabb fázisairól akarok itt néhány szót elmondani. Az utolsó években ez a művészet egészen különös és érdekes bonyodalmon ment keresztül. Előidézői e bonyodalomnak különböző természetűek voltak: elsősorban az a specifikus élet, amit a zsidó nép termelt ki magából hagyományok alapján, szokások révén, saját kultúrájánál fogva. És e bonyodalom között krízisekről beszélnek: anyagi krízisről, a színészet kvalitatív, sőt bizonyos tekintetben „szellemi“ krízisről is. A jiddis színészetben ezek a krízisek egyetlen komplexumban kristályosodtak ki egy olyan törekvéssé, amely új utat félt mutat, egészen friss alakulások felé.

Vajjon miből áll a zsidó színészet krízise? Aki nyitott szemekkel látja a dolgokat és tudja, hogy az egész zsidó színészet mindössze negyven esztendő, hogy Goldfadentől egészen a mai jiddis színészetig, mennyi eszmei és anyagi, izlésbeli és drámai erők teljesedtek ki, az tudja, hogy ebben a színészetben lehetnek bajok, lehetnek akadályok, de csak átmeneti jellegűek. Krízisről szó sincs.

A zsidó színészet szervesen bele van kapcsolódva a zsidó kultúrába és mint-hogy ez a kultúra az utóbbi években erős fejlődést mutatott sok vonatkozásban, különösen pedig azokban az országokban, ahol a jiddis színészet megismersodott, e színészetet nem kell féltetni egy krízis megrázkódtatásaitól. A zsidó reneszánsz olyan mozgalom, amint lehet a pesszimistáknak lekicsinyelni, ehhez jö-guk van, de az aki a dolgok velejét nézi, láthatja azt az erőt, ami ebből a kultúrából feltörekszik. Olyan kultúra ez, amely az akadályok szigatáját is át fogja törni.

Itt van mindjárt Amerika. Newyorkban tizennégy zsidó színházban játszották, eltekintve apró színházaktól. Most tíz színházban játszanak. A pesszimisták már krízisről panasz-kodnak és nem gondolnak arra, hogy

Newyorknak alappjában véve elég nyolc, vagy tíz színház is és hogy a színház nemcsak a zsidóknál ment rosszul, hanem az angol nyelvű színházak is meg-sínylették azt a depressziót, ami az elmúlt években Amerikában is általánossá vált. Nem kérdezik azonban, miért szűnt-tették be az olaszok, a svédek és a németek is egy-két színházukat.

Az amerikai jiddis színészet a gazdasági nyomás ellenére művészetileg nagyon jól kiélte magát. Morris Schwartz új darabokat mutatott be óriási erkölcsi és anyagi sikerrel. Előadta Schalom Aseh: „Kiddus hasém“ című drámáját. Ezt a darabot hat hónapon át adták egymás után, táblás házak mellett. Azonkívül játszották Perez Hirschbein több irodalmi darabját és Solem Alejchem hátrahagyott művei közül egy bájos vig-gatókat, az „Aranyasókat“. Ugyancsak Morris Schwartz próbálkozott komolyan reinhardtí rendezésben jiddis nyelvű Shakespeare-darabokkal. Othellót adatta elő tizenhátezer dollár költséggel.

A vilnai színház, amely Amerikában játszik, egyetlen szindarabot játszott egész télen. H. Gottesfeld: „Parnose“-ját (Jövedelem). Ebből bizony egész télen elég jó parnosszójuk volt...

Nagy sikere volt Amerikában a jiddis operettnek is, amely más országokban óriási módon hódított, különösen Dél-amerikai államokban.

Körülbelül hasonló a helyzet Párisban, Brüsszelben, Antwerpenben, Buenos-Ayresben, Rio de Janeiróban és mindeniütt, ahol zsidó tömegek élnek. Egészen szokatlanul jó szezonja volt a zsidó színházaknak Londonban. Ezt a színházat Stramer társulata vezette, naponta telt házak mellett. Nyilvánvalóan bizonyítja ez, hogy jó színház, jó színészekkel, jó műsorral, mindenféle krízist el tud hárítani.

Budapesten hónapokon át játszott egy jiddis színház, Bécsben pedig három színházban játszottak jiddisül, nagyon jó anyagi és erkölcsi siker mellett. Ro-

mániában, a Regátban, Bukovinában és Erdélyben néhány színházról mutatta be a jiddis színészet kvalitásait. Első helyen áll a jiddis színészet tekintetében Lengyelország, amelynek az élvonalban nagyon jó sikereket voltak. Varsóban három állandó jiddis színház működött, köztük az egyik vilnai színházról Mazo vezetésével. Ők is bemutatták Salom Aseh Kiddus Hasém-jét, Perez misztériumát („Éjjel a régi vásártéren“) és más irodalmi darabot. Lengyelország vidéki városaiban tíz színház működik. Nem szabad megfeledkezni három zsidó kabaréről, amit ők „kis művészi színpadoknak“ neveznek.

Ezeknek a színházaknak a legjobb zsidó írók adják oda darabjaikat, egyelőre népszerűségeket, verseket és a legjobb zsidó komponisták írják zenét számukra. Ide kell sorolnunk Rigát is, ahol két állandó jiddis színház működik, az egyik állami támogatással. Alex Stein, az Erdélyben is ismert művész csak nemrég vált meg ennek a színháznak az igazgatósától.

A Habima héber színház, amely Oroszországból indult utjára, a télen már az egész telet Erec Jiszraélben játszotta át. Tel Avivban nemsokára állandó hájleka lesz a héber operának és egy kis héber színház, ahol kabarédarabokat adnak elő, esténként telt házak előtt játszik. A moszkvai zsidó kamarajáték Európán vendégszerepelt az elmúlt évben Granovszky vezetésével. Ez a társulat visszament Oroszországba. Granovszky maga Berlinben maradt, csatlakozott Piscatorhoz, ahol néhány darabot akar rendezni. Ha ezzel elkészül, Berlinben összeállít magának egy újabb színésztrouppot és saját művészi elvei alapján fog játszani továbbra is.

Ha le akarom zárni az elmúlt év mérlegét, nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy a zsidó színészet fejlődése hirtositva van. Ha meggondoljuk, hogy vannak kultúrnépek, amelyek évszázadok óta nem tudtak eljutni normális fejlődési lehetőségek között oda, ahová eljutott a jiddis színészet súlyos küzdelmek és akadályok után, akkor semmi ok nincsen a pesszimizmusra.

Stramer társulata ide fog jönni és Erdély (publikuma majd meggyőződhetik arról, hogy mit produkált a jiddis színészet Amerikában, Londonban és Párisban. Ennek a társulatnak olyan szerencsés az összeállítása, hogy mindenből sikerült a legjavát megkapnia. A kö-zönség egy művészejleg meggazdagodott régi barátját fogja viszontlátni.

Sh. J. Harendorf,
a Stramer-színház dramaturgja.

Figyelem! A Zárda-utcai zsidó templommal szemben Schächter Arahám-féle zsidó könyvkereskedésben mindenféle imakönyvek, Machsor, stb. magyar és német fordítással, valamint új kiadású és antik könyvek. **Talalozok gyári áron.** Mlize Tfilin és más imaszerek engross és detail legolcsóbban beszerezhetők. Schächter Arahám Oradea.

G 409 R 406

A nyári kedvezőtlen vételt csakis

Tungsram

Bárium

csövek

használatát javíthatja meg.

L 414 P 441

Vasárnap, 1929 augusztus 18.

az Uj Kelet zsidó Főszerkesztő Felelős szerkesztő Bukaresti sz. Lipsca Az Uj Kelet forrás

Eljor röl eljeyre

Háza Braun Mór ják egybek ben a Kazi re rokonait kat ezuton értesítés he

Sirkő atyánk, né sa auguszt menia a y hen, amey jóbarátain mond.

Öt vi jabletták három év letták ered nyek igaz letja legha nemü hül mus, esuz, jas ellen, sebb mérté érthető, ho ki van teve Figyelje követelje, kereszti, m szerint hat masak.

A ser lékor egy Ferenc Jő mert gyome nak fiukná eredmények klinikákon kicsinyek a sikerrel aly svertárakba üzletekben.

Értesit Kenda Emr fiókjának C sítőnéje Cé pett. Nevez nyek nem megbízást

Eljeben értesítjük, fiókját az lotába hel nagyérdem junk és szí tisztelettel

Vér ét egyengült es saját

dr. F Ferrol mert ez meg beleszékeltő, dódát, kitűnő sódik és sul, szer. Rendkív nem okoz neh karára 6 üeg tán utánvéte svertáráb Hat áveg renc

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bansági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Bukareszt szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str.
Lipszani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomát csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Eljegyzés. Weiss Ellát Albaluila-
ról eljegyzte Neumann Géza Aind.

Házasság. Liebermann Olga és
Braun Mór folyó hó 20-án kedden tart-
ják egybekelési ünnepélyüket Budapes-
ben a Kazinczy-utcai templomban, mely-
re rokonaikat, ismerőseiket és jóbarátai-
kat ezután hívják meg. Minden külön
értesítés helyett.

Sírköavatás. Megbójtogult édes-
atyánk, néhai Blum Izidor sírköavatá-
sa augusztus hó 19-én, hétfőn fog végbet-
menni a váci (Magyarország) temető-
ben, amely alkalommal rokonaikat és
jóbarátainkat meghívjuk. Blum Zsig-
mond.

**Öt vitágrész dícséri az „Aszpirin”-
tabletták jóságát és hájását.** Harmino-
három év óta ismerik az Aszpirin-tab-
letták eredményét és ezek az eredmé-
nyek igazolják, hogy az Aszpirin-tab-
letta leghatásosabb gyógyszer minden-
nemű hűles, spanyolnátha, reumatiz-
mus, osz, zsába, továbbá fej és fogfá-
lás ellen, anélkül, hogy a szívet legki-
sebb mértékben is érintené. Könnyen
érhető, hogy az ilyen kitűnő gyógyszer
ki van tevé állandóan az utazásoknak.
Figyelje meg az eredeti csomagolást és
követelje, hogy rajta legyen a „Bayer-
kereszt”, minthogy a hamisítványok rend-
szerint hatástalanok és gyakran ártal-
masak.

**A serdüjtő ifjúságnak reggel felke-
léskor egy-egy kis poháryi természetes
„Ferenc József” keserűvizet kell adni,
mert gyomor-, bél- és vértisztító hatásá-
nak firknál és lányoknál igen fontos
eredményeket köszöhetünk. A gyermek-
klinikákon a Ferenc József vizet már a
kicsinyek makacs szorulásakor kitűnő
sikerrel alkalmazzák. Kapható gyógy-
szertárakban, arógiákban és fűszer-
üzletekben.**

Értesítés. Nemes Szabinné, szül.
Kendó Emma, a Katona-sütőde 1. számú
fiókjának (Unió-u. 25. sz.) eddigi kiáru-
sítónője Cégtink kötelékéből végleg kilé-
pett. Nevezetnél Katona-féle sütemé-
nyek nem kaphatók. Tőle minden üzleti
megbízást megvonjunk.

Ellenben szíves vevőinket tisztelettel
értesítjük, hogy a Katona-sütőde I. sz.
fiókját az Unió-utca 20. sz., Bánffy-pa-
lotába, helyezte át, hol f. hó 15-től a
nagyérdemű közönség rendelkezésére ál-
lunk és szíves pártfogását továbbra is
tisztelttel kérjük.

**Vérszegény,
sápadt,
étvágytalan,**

gyengült és állandó fejfájásban szenvedők,
saját érdekükben használják a

dr. FÖLDES-féle

Ferrol Vastáplikör-t

mert ez megszabadítja az embert a felsorolt
betegségektől, elősegíti a vörösvérsejtek képző-
dését, kitűnő étvágyat idéz elő, a test megerő-
södését és szilárdabbá gyarapodik. A legjobb hízalo-
szer. Rendkívül kellemes ízű és va bevétele
nem okoz nehézséget. Egy fűveg ára 95 lej. Egy
kísérlet ára 60 lej. Szükség esetén. Megrendelhető pos-
tán utánvétellel dr. FÖLDES gyógy-
szertárából Arad, Strada Eminescu 21.
Hat fűveg rendelésnél postai díj nem lesz számítva

Ünnepélyes keretek között szólalt meg Cseh- szlovákiában az első film

**Exklusív angol nyelvűre a prágai Lucernában. Laura Lá
Plante és Josef Schildkraut, a Berlitz-school legújabb kon-
kurrensai. A nagyreményű csecsemők és a boldog szülők**

Prága, aug. 17. Kedden, augusztus
14-én este különös szenzációja volt a
csehszlovák kultúrvilágnak; a prágai
Lucerna-mozgóban, amely most ünneplő
fennállásának húszadik évfordulójára,
exklusív, intim publikum előtt bemutatták
az első beszélőfilmet, a „Showboat-ot”,
az Universalfilm egyik legsikerültebb
zenei filmprodukciónak, amelyen az ed-
dig néma fénykép először szólalt meg,
hogy mint a gyermek, aki megtanulta a
beszédet, s néhány szót már szépen és ér-
telmesen tud kiejteni, új és nagy mon-
danivalókat igérjen az emberiségnek.
Mert ma még nem tudjuk, mire lesz ké-
pes a beszélőfilm, milyen mértékben és
milyen célokra fogja felhasználni tudni
nagyserű találmányát, az emberi han-
got, de annyi tény, hogy rengeteget vár
tőle a világ, mint gyerektől a szülők,
akik már az első, értelmetlen és artiku-
látlan hangokban nagy bölcsességek és
történelmi fontosságú közlőanyagok in-
tuícióját sejtik s meg vannak győződve
 róla, hogy esmetéjük nem hétköznapi
lény, hanem legalább is egy ujonnan szü-
letett Goethe vagy Edison, aki új mon-
danivalókkal lép meg a világmindensé-
gért. Legtöbbször persze a gyerekből
nem fejlődik zseni s amit később az élet-
ben beszél, azt másutt leste el — de hát
a „nagyok” is ugyanígy születtek és egy-
formán gagyogtak gyerekkorukban. És
ez a vigasztaló a beszélőfilm esetében
is: hátha megtalálja egyszer egyéni
hangját és felnőve és megerősödve tény-
leg nagyot, újat és emberit fog mondani!
Igy, csecsmőkörében, nagyon kedves
és szeretetreméltó jelenség, de csak egy
ideig élvezhető, aztán az ember idősre
mészik folytonos göccselésével a azzal
a rezetűg gondolat és bajjal melyet a
nevelőinek okoz. Hiába: minden gyerek
csak addig aranyos, amíg nem kell utána
pelenkát mosni

Egyelőre pedig a beszélőfilm sem szo-
batiszta. Mindenek előtt technikailag ne-
hezen kezelhető, aztán művészi szem-
pontból esik kifogások alá. A „Showboat”
például, amelyet most Prágában bemutat-
tak, amilyen nagyserű teljes zenei fel-
építésben s amilyen pompásan reproduk-
álja a jazzt vagy a hajósok énekét, a

Missisipi zngását, a rouletté keringését,
a nevetést vagy az ucca zaját: oly kó-
mikus, kicsecs és tökéletlen akkor, ami-
kor a hős a hősnővel beszélget és a szó
legsorosabb értelmében angol nyelv-
órát ad a nyájas publikumnak. A
bajos Laura la Plante és az elegáns Jo-
sef Schildkraut ugyanis úgy éjtik ki a
szavakat, hogy azokat lehetőleg min-
denki megértse, tehát fölötébb lassan és
nemcsak a helyes fonetika, hanem a
tökéletes retorika szabályai szerint. Így
azán egy egyszerű dialógus, me-
lyet azelőtt két-három filmfelirat helyet-
tesített, most egy félórán át is tart s
olyannyira iskolás és patetikus, hogy
teljesen kiesik a szerepből. Arra minden-
estre jó, hogy a Berlitz-schoolt helyet-
tesítse s a publikumot megtanítsa ang-
goul, — de hogy vajjon az a film érde-
kében áll-e, az a más kérdés. Annyi tény,
hogy már az első bemutatón, amelyen
csak újságírók és filszakértők voltak
jelen, az ilyen dialógusnál a közönség
nagy része unatkozott, vagy nevetett, —
mert a beszéd kórikus formáját és szo-
kaján jelenségét nem tudja szemelől té-
vesztetni. De amíg azelőtt az ember, ha
egy rossz filmet látott, legfeljebb nem
nézett a vászonra, s a moziban máskép
szórakozott — most hasonló esetben vat-
tát is kell magával vinnie, hogy a fü-
lét beötmhesse.

Azért mégis a „Showboat” néhány
ballatánál szép motívumot és felejthe-
tetlen muzsikát hozott, amely Cserniav-
ky hangszerelésében nagyserű zenei él-
mény volt, tul a film plesó amarikái
izlésre beállított, gyakran kiccsesbe-
menő jelenetein s azon az immár egy-
szerű tényen, hogy a film — megzöl-
lalt.

A publikum a premier jelentőségéhez
méltoán nagyon előkelően fogadta az első
beszélőfilmet. A szó szoros értelmében
theatre-paré volt, az urak szmokingban, s
hölgyek estélyi toaletben és a gégén min-
denki tapsolt, mintha színházban volna.
S szintén rosszul esett, hogy a tapsra
nem jelentek meg a sztárok s nem kö-
szönték meg az óvációt.

Utazók! BERROVICSENE
vendéglője megnagyobbítva
Oradea, Str. Nicolai Iorga 19.
Zöldfa-u. Mérsékelt árak. Kifűnő házikonyha

**Mily követelményekkel
kell minden hölgynek harisnya
bevásárlásainál felépnie?**

1. hogy tartós árut kapjon,
2. hogy a harisnya elegáns legyen,
3. hogy a lábat ne nyomja.

Mindezen tulajdonságokkal rendelkezik
a német világmárka

Tegyen egy kísérletet és sohasem fog
más harisnyát viselni.

Nincs jobb
a valódi

DIANA

sósborszesznél,

mert nem sikerült még hozzá hasonló
jósaú sósborszeszt gyártani.
Hűsít, üdít, frissít, fájdalmat csillapít,
betegséget megelőz, erőt, egészséget ad.
Bevásárlásnál ügyeljünk arra, hogy a
valódi DIANA sósborszesz csak ezzel
a névvel ellátott, lepecsételt palackban
kapható.

A Matild-viz

egyetlen banketten sem hiányoz-
hat, mert ez a vezető márka.

Szenzációs maradék vásár

- 1 maradék crepp ruhára
3 méter Lei 87.
- 1 maradék szerb vászon
3 1/2 méter Lei 99.
- 1 maradék mintás crepp
3 méter Lei 107.
- 1 maradék Cosmanos
delain 3 méter Lei 109.
- 1 maradék Cosmanos
delain 3 méter Lei 117.
- 1 maradék mintás fran-
cia grenadin 3 méter
Lei 195.
- 1 maradék férfiingre
sephir 3 méter
Lei 117.
- 1 maradék férfiingre
angol frensch 3 méter
Lei 126.
- 1 méter opalin fehér-
neműre minden szín-
ben Lei 29.
- 1 méter fehérnemű
vászon Lei 29.

Csak
a
Szabó Jenő
cégnél
CLUJ

SPORT

Granicsárok-Haggibbor

Vasárnap délután félhat óraker a városi sporttelepen

A mai nap belföldi sportesemények közül kiemelkedik a dévai Granicsárok híres futballcsapatának kolozsvári bemutatkozása. A dévaiak a tavaszi szezonban sorra verték a legjobb erdélyi együtteseket. Aradon, Petrozavnyben, Nagyváradon, nagyarányú gózelmek jártak a nyomukban. — a kolozsvári publikum méltán kíváncsi a katonacsapatra, mely a legkiválóbb játékosokból áll. A kolozsvári együttes megerősített felállításban áll. Több kiváló régi játékos a visszatért anyaggyűjtésbe, akikkel az őszi szezonban vissza akarja szerezni a régi hírnevet és a kolozsvári közönség támogatását. — A Haggibbor a következő felállításban szerepel: Löbl, Zélig, Luki, Rafael, Hamlet, Klein Jóska, Márk, Rosenfeld Lajos, Lovass, Rossenfeld Gyuri, Fényes, Lázár. A mérkőzést amely délután fél hatkor kezdődik, Ciurel Hie bíró vezeti.

A mérkőzést megelőzőleg délután 4 óraker a Rózsa drogueria serleggyőztes csapata játszik az EMKE, Angyal, Dubnevitz és Demed drogueriák együttesével. Heves küzdelem várható ezen a meccsen is, amelyről azonban a humor sem fog hiányozni.

A TC teniszversenye. A kolozsvári Teniszversenyen hatalmas mezőnyök indulnak és igen nivós küzdelmek várhatók. A teljes helyi gárdán kívül nagyszámú induló érkezett vidékről is, úgy hogy a verseny tényleg országos jelleggel bír. A TC rendezőgárdája akadálytalanul bonyolítja le a versenyszámokat, amelyeknek legérdekesebbjei ma délelőtt és délután kerülnek lebonyolításra a sétatéri teniszpályákon.

Országos ifjúsági bajnoki uszóverseny Marosvásárhelyen. Románia ezévi ifjúsági uszóbajnokságai ma délelőtt kerülnek eldöntésre Marosvásárhelyen. A versenyen a teljes kolozsvári gárda indul, akiknek küzdelme a városi helyi vívókkal igen érdekesnek ígérkezik. A Haggibbor ifjúsági uszói közül Rosenfeld Piri, Geréb és Rados Pali indulnak több kevesebb eséllyel.

Haza szállították a nyugati fronton elesett szerb tisztok és katonák halmvait. Belgrádból jelentik: Tegnap érkezett még Spalatoa a Dalmácia nevű cirkáló. Ez hozta magával azoknak a szerb tisztoknak és katonáknak földi maradványait, akik a háboru alatt a nyugati fronton estek el. — akiknek holtteste mostanáig Franciaország különböző városaiiban volt eltemetve. A cirkáló érkezését ünnepélyes keretek között fogadják Spalato katonai és polgári hatóságai, mintegy tízezernyi tömeg élén. A hősök földi maradványait Belgrádba irányították.

Külföldön bevált a London és Sidney közötti telefonösszeköttetés. Londonból jelentik: Tegnap reggel drótnálküli telefonbeszélgetést folytattak Anglia és Ausztrália, pontosabban London és Sidney között. A telefon hanghullámait rádióállomások fogták fel, a hallási viszonyok annyira jók voltak, mintha ugyanazon városban beszélgettek volna. London „Jó reggelt”-jére Sidney barátságos „Jó estét”-et kívánt, mert ugyanabban a pillanatban Londonban reggel 8 óra, Sidneyben pedig délután 5 óra volt.

Az elbocsátott katona bosszúja Bécsből jelentik: Innsbrucki jelentés szerint a tiroli alpesi ezred pályaudvarra menetelkor egy katonája ismétlépiztolyból 12 lyók nem találtak el. A merénylőt letartóztatták. Megállapítást nyert, hogy a fiatalember ezelőtt még a szövetségi hadsereg kötelékébe tartozott, ahonnan fegyelmi uton eltávolították. Abban a tudatban volt, hogy elbocsátásának Voitt az okozója s tette ezért követte el. Az

Fürdőre, nyaralóhelyekre utazó előfizetőinket felkérjük, közöljék pontos címüket a kiadóhivatallal, hogy az Uj Keletet főnnakadás nélkül küldhessük.

incidens után az ezred tovább folytatta menetelését a pályaudvarig, majd bevagonirozott a hadgyakorlatokra.

Ezerterítke bankett Primo de Rivera tiszteletére. Madridból jelentik: A Fabra távirati iroda közi, hogy Cvióban Primo de Rivera fogadtatási ünnepségének előkészületei már befejezést nyertek. Az ünnepséget ezer terítékes bankett fogja lezárni. Caneas Narcea közeg lakosai elhatározták, hogy az ünnepségen teljes számban részt vesznek és megjelennek a bankettben is. Minthogy számuk igen tekintélyes, ételmezt visznek magukkal a bankettre, sőt a részükre szükséges asztalokat és székeket is a faluból hozzák magukkal.

Borzalmas vihar pusztított Amerikában. Newyorkból jelentik: Az éjszaka folyamán Pensilvania állam fölött pusztító vihar vonult át, amelynek tizenegy halotja van. Filadelfia külvárosában 4 embert ölt meg a villámcsapás. Az egyik kiáradt folyó elragadott egy autót, amelynek mindhárom utasa a vízbe fullt.

Máramaroszigeti intelligens zsidó uricsalád középiskolába járó két fiu- vagy leánygyermekét teljes ellátásra elvállal. — Cím: Freund órasüzlet, Sighet.

Pályázat

A marosludasi orth. izr. hitközség az ujonnan felépített és felszerelt huscsarnok kóserhus kimérési jogra pályázatot hirdet. A kimérési jogért csupán a fogyasztott hus után megállapított mérsékelt díj fizetendő. Részletes feltételek a hitköz. előjáróságtól megtudhatók. Ajánlatok sürgősen benyújtandók a fenti hitköz. előjárósághoz.

Luduş, 1929. aug. 12.
A hitköz. előjárósága.

SZÍNHÁZ—MŰVÉSZET

A Magyar Színház mozi-műsora:

Vasárnap d. e. 11 óraker: Négy britiás új amerikai bohózat. (Matiné 15 és 10 leles helyárrakkal.)
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 óraker: I. Rablólovag. (A filmművészet csodája. Irta: Béro Lajos, az Eisodort ember, Hotel Impetal, Sarga Hlóm szerzője. Főszereplők: Palfi Lia, Schildkraut.) II. Három csöze tea (7 felvonásos amerikai vígjáték-újdonosság. A Metro-filmgár remeke. Kettős műsor! Holyárak: 30, 20 és 10 lei.)

MOZI

CORSO-filmszínház műsora:

Vasárnap 5, 7 és 9 óraker: Amor hajója. Serelemi történet a tengerész életből, gyönyörű tengeri felvételekkel. Főszereplők: George O'Brien és Luise Moran, Amerika legjelesebb művészei. Előjáték: A legújabb Ufa Journal. Az előadások keretében fellép szenzációs táncszámokkal Bruscu és Creola világhírű olasz táncospár.
Hétfőn 5, 7 és 9 óraker: Amor hajója. Főszereplők: George O'Brien és Luise Moran. Előjáték: A legújabb Ufa Journal. Az előadások keretében fellép szenzációs táncszámokkal Bruscu és Creola világhírű olasz táncospár.

GRAND NYARI MOZGO Városháza udvarán.

Vasárnap este 9 óraker: Premier Riff és Riff (Amerika Patt és Pattachonjai), mint léghajósok. (Wings paródiája). Főszereplők: Wallace Beery és Raymond. Falrengető kacagás. Ezenkívül még 2 drb. elsőrangú kísérő műsor. Előadás alatt is lehet dohányozni.

Orvos özvegye mérsékelt árban teljes családi ellátást ad urteleányoknak az iskola-évre. Dr. Sagné Budapest, Terézkerut 2.

SZÉP LESZ

HA

Germandrée

PUDERÉT HASZNÁLIA

EZT A VILÁGHIRŰ PUDERT A 100 ÉV ÓTA FENNALLÓ PÁRIZSI GYÁR KÉSZITI

A

Germandrée

PARFŰM GYAR

PÁRISBAN 1818 ALAKULT

MINDENÜTT KAPHATÓ

MAURGO

Vasárnap
Rác
Idő
Va
Budapest
ka. 10.00:
Kálvin-téri
katolikus is
templomból
járásjelenté
tagjairól a
1. Massane
Turry Pere
nikus költe
számai. 4.
5. Mozart:
15.30: A m
térium rád
v. jószágko
mivélés. 1
1. Régi mag
Molnár Im
zacsay Tibo
min. tanács
pesti? 3. F
Előadja M
séri: Kazac
fejzés, idő
A nemzetkö
szini közve
A m. kir.
rának hang
Vezényli:
igazgató. 1
zípólo-torna
lőversenyve
adás a Stud
tos időjelze
Magyari I
hangversen
Bárcelona
A házizene
Belgrád:
Szerb népd
hangv.
Berlín: 19
szerű hang
Bern: 20.
kari hangv
Pozsony:
Mutter c. 1
nazene.
Breslau:
hangv. 22.5
Brünn: 21
közvetítés
Bruxelles
zene közv.
Frankfurt
hangv.
Hamburg:
20: Operaré
Kattowice
Tánczene.
Königsber
letek. 22.30:
Krakkó:
zene.
Leipzig: 1
Milano: 2
München:
színház ver
kozlató és
Nápoly: 2
band.
Prága: 19
zene. 22.20:
Riga: 20:
vélhási tánc
Róma: 21
tek.
Stuttgart:
rión) balla
kar hangv.
Torino: 20
Toulouse:
Szimfónikus
21.45: Gram
Varsó: 20:
zene.
Bécs: 20.0
Zágráb:
Könnnyű z
Zürich: 20
H
Budapest:
lierek. 12.0
hangv. 12.2

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Vasárnap, augusztus 13.

Budapest: 9.00: Ujsághírek, kozmetika. 10.00: Református intenzívület a Kálvin-téri templomból. 11.15: Görög katolikus istentisztelet a Szegegyház-téri templomból. 12.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Utána: A m. kir. Operaház tagjából alakult zenekar hangversenye. 1. Massenet: Phaedra — megnyitó. 2. Turry Pergrin: A falu hőse — szimfonikus költemény. 3. Goda Gizella ének-száma. 4. Mendelssohn: Hegedűverseny. 5. Mozart: Egy kis éji zene — szerenád. 13.30: A m. kir. földművelésügyi miniszterium rádióelőadás-sorozata. Fényes B. v. jószágkormányzó: „Szikjavítási talajmivéltés”. 16.00: Rádió Szabad Egyetem: 1. Régi magyar egyházi énekek. Előadja: Molnár Imre dr. Zongorán kíséri: Kazacsay Tibor. 2. Jeszenszky Sándor dr. min. tanácsos: „Miért szép város Budapest?” 3. Régi magyar színházi énekek. Előadja: Molnár Imre dr. Zongorán kíséri: Kazacsay Tibor. Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Majd: kb. 17.15: A nemzetközi hatos vízipólo-torna helyszíni közvetítés a Császárfürdőből. 18.30: A m. kir. 1. honvédelmi vezérkar zenekarának hangversenye az Angolparkból. Vezetői: Friesay Richárd zenéügyi igazgató. 19.50: A nemzetközi hatos vízipólo-torna eredményei. Majd: Sport- és löversenyeredmények. 20.15: Színműelőadás a Studioból. Utána: kb. 22.30: Pontos időjelzés és időjárásjelentés. Majd: Magyar Imre és cigányzenekarának hangversenye. Barcelona: 21.20: Bariton hangv. 22: A házzenekar hangv. Belgrád: 20.30: Rádió-hangv. 21.40: Szerb népdal-est. 22.25: Fuvószenekari hangv. Berlin: 19: Gramofonhangv. 20: Népszerű hangv. Bern: 20.30: Esti hangv. 22.15: Zenekari hangv. Pozsony: 21: Gregor Tajovsky: Die Mutter c. hangjáték közz. 21.30. Katonazene. Breslau: 19.30: Dalest. 20.15: Vidám hangv. 22.50: Táncczene. Brunn: 21: Katonazene. 22.20: Hangv. közvetítés Marienbadból. Bruxelles: 21: Szórakoztató és tánczene közz. Ostendéből. Frankfurt: 20.30: A házzenekar hangv. Hamburg: 18.30: Bandonion hangv. 20: Operarészletek. Kattowice: 20.30: Esti hangv. 22.45: Táncczene. Königsberg: 20.15: Francia operarészletek. 22.30: Táncczene. Krakó: 22.45: Éttermi szórakoztató zene. Leipzig: 19.45: Operaközz. Milánó: 20.30: Operaközz. München: 20.20: A grazi alpesi népszínház vendégszereplése. 22.45: Szórakoztató és tánczene. Nápoly: 21.02: Operettközz. 23: Jazz-band. Prága: 19.30: Esti hangv. 21: Katonazene. 22.20: Táncczene. Riga: 20: Zenekari hangv. 22.30: Kávéházi tánczene. Róma: 21: Olasz zene és operarészletek. Stuttgart: 19.45: Wilhelm Bauer: (bariton) balladái. 20.30: A házzenekar hangv. Torino: 20.30: Operaközz. Toulouse: 20.30: Operett-részletek. 21: Szimfonikus hangv. 21.15: Táncczene. 21.45: Gramofonzene. Varsó: 20.30: Esti hangv. 22.45: Táncczene. Bécs: 20.05: Operettelőadás. Zágráb: 20.30: Esti hangv. 22.10: Könyvi zene. Zürich: 20: Dalest. 21: Zenekari hangv.

Hétfő, augusztus 14.
Budapest: 9.15: Gramofonhangv. 9.30: Hírek. 12.05: A rádió háziújságának hangv. 12.25: Hírek. 13: Pontos időjel-

zés, időjárásjelentés. 14.30: Hírek, élelmiszerárak. 15.45: Fulton-rendszerű képvisítél. 16.20: Vitéz dr. Mátyás Ödön felolvasása: „Rákóczi leghívebb katonája.” 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Hírek. 17.15: Szórakoztató zene. 18.30: Hangv. 19.45: Kovács Andor előadása: „A kikiáltótól a konferenciáig”. 20.30: A közép-európai műsorcsere-sorozatban a berlini rádióállomás műsorának közz. Utána kb. 22.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. Majd Bauer szalonzenekarának hangv. Barcelona: 21.20: A házzenekar hangversenye. 22.05: Gitárhangv. 22.55: A

házi zenekar hangv. Bazel: 22.10: Hangv. közz. Métropole-ból. Berlin: 19.30: Balalajka-hangv. 20.30: Nemzetközi hangv. közz. Bécsbe, Budapestre, Varsóba és Prágába. Bern: 20.30: Zenekari hangv. 21: Vigjátékelőadás. 22.15: Zenekari hangv. Breslau: 21.15: Roland Hehl (tenor) hangv. Milánó: 20.30: Operettközz. München: 21.35: Zongorahangv. Nápoly: 21.02: Operaközz. Osló: 22.05: Zenekari hangv és tánczene.

kollektív-szerződése már április hónapban lejárt. A munkások kérték a szerződés meghosszabbítását, de az új tulajdonosok, a Krüger-csoport, nem akart tudni a kollektív-szerződés megkötéséről. Ebből már-már általános sztrájk lett, amikor aztán közbeavatkoztak a munkaügyi hatóságok és elérték, hogy a kollektív-szerződést október elsejéig meghosszabbították. Ebben a szerződésben rendezték a munkáselbocsátások kérdését is. A Krüger-csoport kötelezte magát arra, hogy az elbocsátásoknál tekintetbe veszi a munkások működési idejét és a régi alkalmazottakat nem bocsátja el.

Közgazdaság

A vámfalakon keresztül az új világ-gazdaság felé

A világ-gazdaságban egyre végzetesebb méretekben kezdenek szerepelni a vámok. A szabad kereskedelem előnyeit ugyan épen napjainkban hangoztatják a legtöbbet a nemzetgazdászok, ámde közben — hovatovább — már csak hirtől fogjuk ismerni; sirja följött vastag vámfalak emelkednek légmentesen zárva el az egyes országokat, agyon-savasztva az egész közgazdasági életet. Május hó végén tartotta harmadik tanácskozását a népszövetség gazdasági tanácsa. Ezen a tanácskozáson is — mint az azt megelőzőkön — nagyon sok szó esett a védővamos politika elhibázott és káros következményeiről, pozitív eredményre azonban mindezek a bölcs intézkedések és okos megállapítások sem vezettek.

tételekkel dolgozik, hanem ugynevezett mozgó vámokat vezet be, abszolút hatálat adva az elnöknek a vámtételek emelésére. Jegyzővel légmentesen elzárja az amerikai piacot a külföldi áru versenye elől.

A világ-gazdasági tanács figyelmeztetéseit és ajánlásait az egyes kormányok ugyan udvariasan tudomásul vették. — azok gyakorlati megvalósítására azonban sor sohasem került. Egyetlen ország sem akar a jó példával elől járni. Ellenkezőleg: egész sora az egyes országoknak leépítés helyett emelte, kiterjesztette, erősítette a vámfalakat.

Teszti pedig ezt Amerika is ugyanakkor, amikor csaknem egész Európa adosa! Hogy ez a vámpolitika hová fog vezetni, teljesen felesleges volna jóslgatni.

A világ-gazdaság szörnyű krízise ez. A mai gazdasági rend vajdudása. Ha ezt a vajdudó vámköszög szintetizáljuk, akkor azt látjuk, hogy három óriási vámterület kialakulása van folyamatban.

Olaszország azóta emelte a cukor- és gabonavámokat. Hollandia a facipők védelmére emelt vámot, Norvégia a villanykábelek és gápjárárok elé állított vámfalat. Törökország a nyersanyag-bevitelt akarja vámfalakkal megkádályozni. Lengyelország is több vámtételt emelt. Kína és Japán 100 százalékos vámemelést léptetett életbe. A belgi államok a benzint, gyújtó, deligümöket, dohany és még egy sereg áru elé állították szigorú vámfalat. Anglia újabbban a textilárunkon kívül az emalédény bevitelére is nagy vámokat léptetett életbe. A britt dominiumok is erős revízió alá veszik vámtételeiket és egész sorát a külföldi áruknak vámfalakkal akarják elzárni a beviteltől. Hasonlóképp vámemeléssel akar Amerika is nagyon sok árut kizárni az amerikai piacokról.

Az egyik Amerikáé. Az Unio a teljes gazdasági elzárkózás útjára akar lépni olyan értelemben, hogy termelését és fogyasztását határain belül — csaknem 8 millió négyzetkilométeres területen — maga lássa el, kereszteniék és termelésé- nek odahaza való kiegyensúlyozása útján.

A másik kialakuló vámterületet a Briand által sürgetett Európai Egyesült Államok képeznek a mintegy 5 millió négyzetkilométeres európai kontinensen Amerika elzárkózó gazdasági politikája akarva, nem akarva, kényszeríti erre a tömörülésre az európai kontinens országait.

A Briand-féle Európai Egyesült Államok terveze és Amerika kész gazdasági programja között áll a választon Anglia.

Anglia előtt három lehetőség is kínálkozik: vagy csatlakozik az európai Unióhoz vagy Amerikával tart, vagy — fentartva hagyományos splendíd izolációját — a dominiumokkal alkot külön zárt egységet.

A 400 millió lakosságú angol világ-birodalom elhatározásától függ ma Európa legközelebbi sorsfordulója.

Ha az amerikai szenátus megszavazza azoknak az új védővamosoknak az életbe léptetését, amelyekkel az amerikai kapitalista érdekltség akarja távol tartani az európai árut az amerikai fogyasztó piacoktól, úgy az ősszel már alkalmunk lesz tapasztalni legújabb jelentőségét annak az amerikai elvnek, mely szerint Amerika az amerikaiaké!

Kényszeregyezséget kért a kolozsvári Batiz és dr. Jeszenszky-cég. A kolozsvári Batiz és Jeszenszky szódavizes üveg fajékat gyártó cég tegnap a kolozsvári törvényszéken dr. Geréb Izsák képviselőjük útján a kényszeregyezséget eljárás megindítását kérte maga ellen. A cég passzívai nyolcemillió, aktívai ötmillió lejt tesznek ki.

Ezzel az új vámtarifával Amerika végsőkéig viszi a védővamos elzárkózás elvét, amelyet 1890-bn kezdett gyakorlatilag megvalósítani, az ugynevezett Mac Kinley-tarifákkal és 1922-ben a Dordney May Cumber-tarifákkal kibővítvé már erősen érvényesített.

Augusztus 30-áig jelentkezni kell az osztrák takarékbetétek romániai tulajdonosainak. A román alajtvalóknak a bécsi postatakarékpénztárral szemben fenálló követelése likvidálására kötött egyezmény életbelépett. Ennek értelmében azok a romániai alajtvalók, akiknek az osztrák postatakarékpénztárral szemben követeléseik vannak, augusztus 30-áig jelentkezni kötelesek, mert az ezentúl bejelentett követeléseket nem veszik figyelembe.

Ezen új vámtarifák mindazon kész-árakra vonatkoztak, amelyeket az amerikai ipar is előállít. De vonatkoznak az új vámok a mezőgazdasági termékekre is. Nyíltan hangoztatott céljuk az új vámnak; az amerikai piacot biztosítani az amerikaiaknak!

Október elsejéig meghosszabbították a gyufagyári munkások kollektív-szerződését. A kolozsvári gyufagyári munkások

Hogy a külföldi készárak valahogy át ne ugorhassák az újonnan emelt vámfalakat, az új vámtarifák nem szállár vá-

A pénzügyi államtitkár Kolozsváron Teianu pénzügyi államtitkár Fejlesztési osztályfőnök kíséretében tegnapelőtt reggel Kolozsvárra érkezett. Az államtitkárt a kolozsvári pályaudvaron dr. Velcan és dr. Florian vezérfelügyelő, Miheleanu felügyelő és dr. Tarja Aurel kolozsvári pénzügyi adminisztrátor fogadták. Teianu pénzügyi államtitkár délelőtt és délután megbeszélést folytatott a vezérfelügyelőkkel, megvitatotta a pénzügyigazgatóság ügymenetét és azután elutazott. Az államtitkár között a pénzügyi adminisztrátorral, hogy bár a hátrajékos adók behajtása fontos állami érdek, mégis figyelmébe ajánlotta, hogy az állam érdekét összhangba kell hozni az adózók érdekeivel és a legméltányosabb eszközökkel kell az adók behajtását biztosítani. Az adókkal szemben való megértő bánásmódnak az államtitkár nyilatkozatán kívül nemcsak az új pénzügyi adminisztrátor eddig tanúsított jóindulata garancia, hanem az újonnan kinevezett dr. Petru Florian pénzügyi vezérfelügyelőnek személye is, aki huszonnégy vármegye adminisztrációját Kolozsvárról fogja intézni.

Négymilliárd lej kölcsönt kap a fürdők konzorciuma. Bukarestből jelentik: A fürdők és üdülihelyek konzorciuma és egy külföldi pénzcsoporthoz között már hetek óta folynak a tárgyalások nagyobb kölcsönre vonatkozólag. A Rador jelentése szerint a tárgyalások befejezéséhez közelednek, a konzorcium négy-milliárd lejt kap beruházási célokra. A kölcsönt a beruházások arányában három év alatt folyósítják. Garanciául jökötik a konzorciumhoz tartozó fürdők vagyonát.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Ap óhirdetések díja előre fizetendő. Jeli és levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. 1. Jegyzésdíj díja 250 lej.

Főtéren irodának kitérően alkalmas 3 szobás helyiség a zonnára kiadható. Cím a kiadóban.

Külföldi kereszthurok, egészen új, fekete zongora. 8.000 lejtért eladó. Megtekinthető **Triska** zongorakerékében, Str. Saguna 14. Telefon 419.

Syphillis, dynamische Pathologie v. Pharmakologie, Malaria-therapie (Berde) orvosoknak írta és megküldi DR. GOLDBERGER vk. szakkórházak vezető főorvosa Cluj, Str. Saguna 5.

Egy Singer varrógép eladó. Cím a kiadóban.

Két iskolás zsidó fiú vagy leány teljes ellátást kaphat szep. 1-161 Ferencz József-ut 32. Preisler.

550.000
Leiert eladó a város központjában októberben átvehető **adómentes 3 szobás, kertes új családi ház. 250.000 lei rajta maradhat.** Csak komoly vevőkre reflektálók. Cluj, Strada Gen. Poenag (v. Dzsma-u.) 23. sz.

Ötvenév óta fennálló vevőkörrel rendelkező konfektio és szövetraktár, magas korom miatt, vezető hiányában átadó, esetleg megfelelő szakismerettel rendelkező jó üzletember benővelhetne. Cím: Rosner, Steni.

Bécsi professzor, elsőrangú pedagógus és nyelvész, elvállal néhány órát (diáknyit) teljes ellátásra. Elsőrangú nevelés, német, angol és francia nyelvek. Külföldi referenciák. Cím: Prof. Desider Jakob Wier, IX., Rotten Löwengasse 1/a Tür 3.

augusztus 13.
MŰVÉSZET
mozl-műsora:
Négy briliáns új
Maxim 15 és 10 lejes
Rakor: I. Rabbikóvág,
csodája. Irta: Birk
ember, Hotel Imperial,
je. Főszereplők: Petry
I. Három csúszó tea
kai vigjáték-újdonas-
emke. Kettő műsor
10 lej.)
ZI
hős műsora:
Amor hajója. Szeg-
kerész előtől, gyö-
reikkel. Főszereplők:
Luise Moran, Amerika
el. Előjáték: A lez-
Az előadások keret-
előadás táncospart-
Amor hajója. Főszere-
Luise Moran,
Ufa Journal. Az elő-
lép szennyezés tánc-
és Cre-la világító
RI MOZGÓ
dvárán.
Premier i Riff és Riff
Pattachosjai), mint
paródiája). Főszerep-
Beery és Raymond.
Ezenkívül még 2
5 műsor. Előadás
ozat.
ékelte árban teljes
nyoknak az iskolá-
Terézkerút 2.

